

ЗМІСТ

ВИКОНАННЯ ОБІЦЯНОК	2
Теоретичний блок	2
Методологічний блок	4
ПАРАЛЕЛЬНІ РЕАЛЬНОСТІ	6
Реальність депутатська	6
Питання виборів у м. Києві	9
Євроінтеграція	10
Резюме	12
НА СЛУЖБІ ВЕРТИКАЛІ: ПАРТІЯ РЕГІОНІВ	13
<i>Гроші</i>	<i>17</i>
<i>Людина</i>	<i>19</i>
<i>Держава</i>	<i>22</i>
<i>Світ</i>	<i>22</i>
ЗАРУЧНИКИ АМБІЦІЙ: БАТЬКІВЩИНА	23
<i>Гроші</i>	<i>27</i>
<i>Людина</i>	<i>28</i>
<i>Держава</i>	<i>30</i>
<i>Світ</i>	<i>31</i>
ПРИЦІЛ НА 2015: ПАРТІЯ «УДАР ВІТАЛІЯ КЛИЧКА»	32
<i>Гроші</i>	<i>35</i>
<i>Людина</i>	<i>36</i>
<i>Держава</i>	<i>38</i>
НА СВОЇЙ ХВИЛІ: ВО «СВОБОДА»	40
<i>Гроші</i>	<i>43</i>
<i>Людина</i>	<i>44</i>
<i>Держава</i>	<i>46</i>
<i>Світ</i>	<i>47</i>
НЕСТАРІЮЧЕ РЕТРО: КОМУНІСТИЧНА ПАРТІЯ УКРАЇНИ	48
<i>Гроші</i>	<i>51</i>
<i>Людина</i>	<i>52</i>
<i>Держава</i>	<i>54</i>
<i>Світ</i>	<i>55</i>

ВИКОНАННЯ ОБІЦЯНОК

Теоретичний блок

Партійні платформи – це нісенітниця.

Вони нікого не переконують, нікого не обманюють та нікого не надихають.

Е. Шаттшнайдер, американський політолог

К оли ми запитуємо людей, чи виконують політичні партії власні передвиборчі обіцянки, найчастіше ми отримуємо негативну відповідь. Тим не менше, серед факторів, що визначають підтримку партій громадянами, саме програма відіграє чи не найважливіше місце. Згідно з опитуваннями Центру Разумкова, 86,7% громадян наголошують на значенні відповідності практичної діяльності партії програмним положенням та заявам лідерів. Крім того, 78,3% громадян вважає важливою саму програму партії та заяви її лідерів, у той час як 16,4% не вважає їх значущими¹.

Британський політолог Е. Кінг зазначає, що передвиборчі партійні програми – «порожні і беззмістовні» документи, що мають «фактично випадкове відношення» до роботи партій у органах влади². Дослідники М. Дейвіс та М. Феррантіно розвинули цілу теорію політичної риторики, за якою кандидати у виборах брехатимуть, оскільки вони неспроможні передати цінність власної репутації як чесних політиків³. Крім того, політичні науковці схильні сумніватися у практичній значущості передвиборчих програм партій⁴. Так, по-перше, передвиборчі маніфести найчастіше порушують ті питання, які найбільш кидаються в очі тій чи іншій політичній силі. Таким чином, вибір між різними наборами обіцянок обмежується через те, що сфери уваги партій часто не співпадають та не дають змоги їх адекватно порівняти. По-друге, передвиборчі програми підкреслюють «цінності-облямівки» (valence issues)⁵ – заяви без ідеологічної значущості, яким складно опонувати: вони лише декларують певну позитивну мету, не вказуючи жодних кроків до її досягнення.

Теоретично, вибори повинні встановлювати стійкі «зв'язки між бажаннями громадян та поведінкою виробників політики»⁶. Таким чином, ключовим припущенням є те, що народні обранці перетворюватимуть політичні уподобання виборців у пріоритети діяльності законодавчої та виконавчої гілок влади. Подібна зв'язка «програма-політика»⁷ є важливим елементом теорії «відповідальної партії», яка розвивається у політичній науці з 1950-х років. Вона спирається як на теорії раціонального вибору (на кшталт моделі «економічного голосування» Е. Даунса), так і на порівняльно-історичний метод (як, наприклад, дослідження С. Ліпсета та С. Роккана)⁸. Логіка цієї моделі розглядає політику як продукт взаємодії патронів (громадян чи виборців) та агентів (кандидатів та обраних посадовців). Ця концепція будує ідеальну модель таких відносин, висуваючи п'ять наступних припущень⁹:

1. Виборці мають певний набір уподобань щодо використання чи перерозподілу державою обмежених ресурсів стосовно найбільш важливих суспільних питань;
2. Кандидати на виборні та виконавчі посади об'єднують позиції стосовно різних питань у передвиборчі програми, які обіцяють виконати у разі обрання чи призначення;
3. Виборці співставляють власні преференції з тими, які пропонуються кандидатами, та обирають найбільш сумісний набір пропозицій;

4. Переможці або їх об'єднання (парламентські коаліції) імплементують свої обіцянки з оглядом на еволюцію уподобань своїх виборців-патронів;
5. На наступних виборах електорат оцінює звіт посадовців щодо їх роботи.

Таким чином, подібна ідеальна модель окреслює логіку представницької демократії, у якій виборці голосують за політичні партії та формується партійний чи коаліційний уряд. Відповідно, у політичній системі закріплюється інститут політичної відповідальності, який полягає у тому, що на виборах громадяни оцінюють результати роботи партії, яку вони підтримали минулого разу, залежно від того, наскільки їй вдалося реалізувати програмні тези у своїй урядовій роботі.

Тим не менше, модель «партійної відповідальності» спирається на ідеальні моделі демократії, через що зв'язок між політиком і виборцем отримує абстрактний характер. Г. Кітчелт та С. Вілкінсон зазначають, що у сучасних розвинених демократіях природа зв'язків між виборцями та політиками має патронажний характер, який полягає у наявності певних стійких зв'язків між виборцями та політиками, у яких перші обирають останніх в обмін на збереження чи запровадження певної політики доступу до колективних благ (як-от розвиток системи освіти, містобудування, безпека, економічний прогрес тощо) та перерозподілу доходів. Відповідно, підзвітність полягає у прямому обміні свого голосу на матеріальні заохочення чи продовження доступу до публічних благ¹⁰.

Проблема реалізації моделі «відповідальної партії» в Україні полягає також і в нестійкості політичних інститутів – виборчої системи, поділу компетенцій гілок влади тощо. Відсутні тривалі періоди як функціонування єдиної схеми розподілу повноважень (президентсько-парламентська у період 1996-2004 рр., парламентсько-президентська у 2004-2010 рр., повернення до старої моделі восени 2010), так і регулярної виборчої системи (коливання від мажоритарної до пропорційної моделі та повернення до змішаної). Відповідно, стійкі практики щодо оцінювання виборцями власних обранців просто не мали шансу закріпитися. Більше того, «відповідальна партія» найкраще спрацьовує саме у парламентських системах, у той час як інші системи розподілу повноважень (президентська, напівпрезидентська, або ж консенсусна демократія як у Швейцарії¹¹) пов'язують різні типи відповідальності із різними мандатами. Таким чином, завдяки більшій незалежності гілок влади та відповідній виборчій системі (найчастіше – орієнтованій на кандидата), партійні структури слабші, а отже, слабші і зв'язки між партією і виборцем.

При аналізі діяльності Верховної Ради шостого скликання, яка була обрана на пропорційних засадах, партійна відповідальність має безпосередній характер: виборці голосували за конкретні партії, які пропонували їм свою програму та певний список осіб. Закрита природа цих списків, а також низька обізнаність громадян із більшістю потенційних депутатів у списку значно підвищила вплив іміджу партії та переліку її обіцянок на вибір громадян.

Наступні вибори за змішаною системою додадуть дисбалансу у партійні структури. З одного боку, партія муситиме дбати про власний образ, програму та певну ідеологічну спрямованість. З іншого – наявність мажоритарних кандидатів сприятиме ідеологічному урізноманітненню всередині партії, а передвиборчі обіцянки матимуть як загальний рівень партії, так і індивідуальний рівень кандидата¹².

Методологічний блок

Варто визначити ключові для нашого аналізу речі.

- *Передвиборча обіцянка* – положення у передвиборчій програмі партії (блоку), яким остання гарантує певну зміну у способі житті країні та її громадян у разі здобуття нею влади.
- *Діяльність при владі* – набір публічних політик, які реалізуються певною політичною силою у період її доступу до ресурсу державної влади, зокрема, у парламентській більшості та в уряді.

Під час дослідження було охоплено значний масив офіційних документів. Для аналізу діяльності парламентарів основним джерелом інформації виступає базу даних сайту Верховної Ради України (rada.gov.ua), зокрема, прийняті закони та законопроекти. Окремі сфери передвиборчих обіцянок (особливо економічна та соціальна) потребували залучення до аналізу статистичних даних та актів Кабінету міністрів. Крім того, у випадках, які потребували оцінки суспільної та експертної реакції чи перевірку реального функціонування певного закону, було застосовано мережеві медіа (авторські колонки, журналістські розслідування, аналітичні статті тощо).

Досліджуваний період охоплює діяльність фракцій сьомого скликання Верховної Ради від початку її роботи, з грудня 2012-го, до травня 2013 року.

Перш за все, усі обіцянки політичних партій було проаналізовано на предмет їх «чесності» – певний нормативний критерій, який поєднує у собі моральні засади із ідеєю відповідальності влади перед громадянами. Залучивши досвід закордонних науковців-політологів, ми розбили ідею чесності передвиборчій програми на три умовні критерії¹³:

- *Реалізм* – уникнення обіцянок, які вони свідомо не можуть дотримати. У нашому дослідженні очевидно утопічні або занадто абстрактні обіцянки було позначено як нереальні.
- *Щирість* – уникнення обіцянок, які не планується виконувати. Цьому критерію не відповідають зокрема ті обіцянки політичних партій, які не отримали формального вираження принаймні у формі законопроекту.
- *Послідовність* – уникнення обіцянок, які суперечать одна одній. Винятком для цього критерію є непередбачувані обставини, зокрема, економічна криза, що дозволяє владі не дотриматися свого слова.

У фокусі дослідження перебувають законодавчі акти, ініційовані народними депутатами, які належать до певної фракції Верховної Ради України. Для зручності та наочності аналізу ми згрупували усі обіцянки (і, відповідно, нормативно-правові акти та їх проекти) у чотири умовні категорії. Назва категорії відповідна головному об'єкту регулювання (чи основного впливу) обіцянки.

- *Гроші* (питання промисловості, фінансів, бюджету, підприємництва – все, що стосується господарства і економічної діяльності в Україні);
- *Людина* (широка категорія, що поєднує соціальні, гуманітарні, культурні, екологічні питання, – все, що торкається якості життя громадян України);
- *Світ* (ініціативи щодо зовнішньої політики України, питання геополітичної орієнтації та характеру відносин з іншими країнами);

- *Держава* (охоплює питання державного будівництва, системи права, судової реформи, боротьби з корупцією, а також включає сферу державного будівництва та установчих повноважень Верховної Ради України).

Програмові тези партій було порівняно з законопроектами, поданими представниками відповідних фракцій, відтак зроблено висновки щодо дотримання положень партійних платформ.

Якщо певна обіцянка була реалізована, вона отримала статус «*виконано*»; якщо частково обіцяні результати були досягнуті, проте повної реалізації не відбулось – статус «*частково виконано*». У противному випадку – статус «*не виконано*».

(перелік). Отримано з: http://razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=380

2. Цит. за Rose, R. (1984). Do Parties Make a Difference? Chatham: Chatham House Publishers.
3. Davis, M. A. and M. Ferrantino. 1996. Towards a Positive Theory of Political Rhetorics: Why Do Politicians Lie? Public Choice 88(1-2): 1-13.
4. Див. напр. Costello, Rory and Robert Thomson (2008): "Election Pledges and their Enactment in Coalition Governments: A Comparative Analysis of Ireland", Journal of Elections, Public Opinion and Parties 18(3), 239- 256.; Gallagher, Michael, Michael Laver and Peter Mair (2006): Representative Government in Modern Europe. McGraw-Hill, New York.
6. Stokes, Donald E. (1963): "Spatial Models of Party Competition", American Political Science Review 57(2), 368-377.
7. Powell, G. B. (2000). Elections as Instruments of Democracy. Majoritarian and Proportional Visions. Yale University Press, New Haven/London. – P. 14.
8. Thomson, Robert (2001). The programme to policy linkage: the fulfilment of election pledges on socio-economic policy in the Netherlands, 1986-1998, European Journal of Political Research, 171-197.
9. Kitschelt H., Wilkinson S.I. (2007). Citizen-politician linkages: an introduction. / Patrons, Clients, and Policies. Ed. by H. Kitschelt and S. I. Wilkinson. – Cambridge University Press. – P. 17.
10. Там само.
11. Там само.
12. Lijphart, Arend (1999). Patterns of Democracy. Government Forms and Performance in thirty-six Countries. Yale University Press, New Haven/London.
13. Schwarz, D., Schädel, L., Ladner, A. (2009). The Half-Life of Election Pledges. What makes MPs change their positions? Paper prepared for the Swiss Electoral Studies (Selects) workshop "Voting behavior and campaign dynamics in the Swiss National Elections 2007", 23-24 October 2009, Neuchâtel/Switzerland.

ПАРАЛЕЛЬНІ РЕАЛЬНОСТІ

Із закінченням другої сесії Верховної Ради України VII скликання Фондація Відкрите суспільство презентує чергову добірку матеріалів моніторингу роботи парламенту за період від початку його чинної каденції. Аналітика є результатом постійного стеження за здобутками та пропозиціями парламентарів, який Фондація виконує уже більше 11 років.

Верховна Рада сьомого скликання — цифри

- 1593 проекти законів — подано народними депутатами
- 261 день — тривалість каденції
- 88 законів — прийняті та підписані Президентом
- 7 місць у парламенті залишаються вакантними
- 10 нардепів — вибуло
- 400 чоловіків, 43 жінки
- 72 депутати — старше 60 років
- 3 депутати — молодше 27 років

Реальність депутатська

Скандали, блокування та конфлікти стали типовою картиною перебігу парламентських процесів в Україні. Тим не менш, за другу сесію чинної каденції ВР депутати частіше виявляли готовність до консенсусу та компромісів. Склад парламенту порівняно з попереднім скликанням відчутно оновився. До стін ВР увійшли нові політичні сили та мажоритарники. Більше того, гучні політичні та суспільні події як державного, так і міжнародного рівнів (події у Врадіївці, мітинги опозиції, торговельна війна з Росією, наближення саміту у Вільнюсі тощо) відчутно вплинули на певну зміну традицій та правил гри в українському парламенті.

Якщо попередній склад Верховної Ради із приходом до влади Віктора Януковича відзначався відчутним домінуванням Партії регіонів, яка із сателітами-комуністами перетворила парламентаризм на функцію схвалення ідей та рішень виконавчої вертикалі влади, то у новому скликанні ПР змушена виявляти більшу гнучкість. Тим не менш, робота опозиції залишає бажати кращого — її фокус спрямований переважно на політичну, а не парламентську боротьбу. Більше того, відсутність чіткої координації дій, узгодженої програми державницьких перетворень, а також поліцентричність прийняття рішень недостатньо балансує «агресію» партії влади.

Варто відзначити і збереження традиції «тушкування» — зміни політичної позиції депутатом після обрання до парламенту. Після скандального недопуску свободівцями перших «тушок» — батька і сина Табалових, перелік мігрантів поповнився Володимиром Купчаком, В'ячеславом Кутовим, Олегом Канівцем, Віталієм Немілоствим, Ігорем Скосарем, Романом Стаднійчуком та Василем Кравчуком. На початку нового політичного сезону Михайло Чечетов (ПР) заявив про можливість подальшого виходу нардепів з Батьківщини.

Мастодонт політичної сцени України, голова Верховної Ради Володимир Рибак, завершаючи другу сесію, відзначив, що ключовою причиною всіх негативних моментів у парламенті є «неготовність» значної частини «новачків» активно працювати у законотворчому полі.

На думку Фондації, подібна позиція значною мірою є лукавством, оскільки досвід аналізу попередніх скликань **ВР не показує зв'язок депутатського «досвіду» із ефективністю роботи парламенту**. Так, законотворча активність та якість (актуальність, юридична коректність, відповідність обіцянкам) депутатів, які були парламентарями протягом кількох скликань, не часто відрізняється від показників «молодих» нардепів. Це особливо видно на нардепах-бізнесменах на кшталт Костянтина Жеваго.

Іронічно, що найбільшу підтримку парламентарів здобув проект, який стосувався безпосередньо їх роботи та викликав найзапекліші дискусії та блокування у минулому скликанні. **Так, 97% присутніх у сесійній залі підтримали правку статті 47 закону про регламент ВР, який мало б вирішуватися питання неособистого голосування — картою за відсутності самого депутата**. Тим не менш, як показують численні відео з парламенту, а також моніторинг кампанії Чесно, навіть у новому скликанні зберігається проблема «кнопкодавства». Незважаючи на зменшення масштабів «гри на піаніно», як мінімум 38 депутатів уже встигли попасти під об'єкти камер під час голосування не за себе. **Партія регіонів та Комуністична партія продовжують виступати проти введення кримінальної відповідальності за неособисте голосування, софістично іменуючи його «делегуванням повноважень»**.

Традиційно больовими точками парламентських сил — зокрема опозиційних — **залишається переважання персональних амбіцій та орієнтації на короткострокові вигоди над реалізацію політичних програм** (як відзначалося у попередніх матеріалах Фондації, обіцянки депутатів нового скликання залишаються далекими від виважених планів дій та перетворень у державі). Парламентські баталії відбуваються на фоні дедалі більшого падіння довіри українців до владних інститутів та до ВР зокрема. За липневими даними опитування компанії TNS Україна, індекс довіри до влади (у межах -2...+2) за період з вересня 2012-го по липень 2013 року максимально впав у Верховної Ради — з -1,12 до -1,33. У той же час, інтереси пересічних громадян залишаються за дужками текстів законотворців.

Крім того, провладна більшість організувала нестандартний «фінт» на противагу блокування трибук ВР опозицією. Так, 4 квітня депутати від фракції ПР, КПУ та частина позафракційних організували «виїзне засідання» Верховної Ради у залі на вул. Банковій, 6/8. Опозицію туди не допустили. На ньому було ухвалено 22 закони.

Зокрема, регіонали та комуністи дали зелене світло зміні конкурсних умов організації держзакупівель; а також внесли зміни до закону про бюджет. Було збільшено на 254 800 тис. грн фінансування інвентаризації земель с/г призначення. Також схвалили закон про держгарантії за зобов'язаннями Українського банку реконструкції та розвитку, а також звільнення Укравтодору та за рішенням КМУ головних розпорядників бюджетних коштів від зобов'язання надавати майнове або інше забезпечення виконання зобов'язань за державними гарантіями та вносити плату за надання державних гарантій.

«Виїзні» депутати також звільнили від оподаткування ввізним митом товарів, що імпортуються в Україну в рамках реалізації проектів за рахунок техпідтримки, яка надається відповідно до чинних міжнародних договорів, ініціативи країн Великої вісімки «Глобальне партнерство проти розповсюдження зброї та матеріалів масового знищення».

Більше того, на подібному «засіданні» депутати надали 5,88 млрд грн із держбюджету на роботу Міністерства доходів і зборів та 1,72 млрд — на діяльність Державної служби з надзвичайних ситуацій у 2013 році. На повторне перше читання було відправлено законопроект про удосконалення законодавства у сфері запобігання та протидії корупції.

Попри гнів опозиції та заклики вважати нелегальними прийняті рішення, через тиждень Вищий адміністративний суд визнав правочинним виїзне засідання Верховної Ради 4 квітня за адресою вул. Банкова, 6-8 – у залі було 244 народних депутата.

«Я б оцінив роботу Верховної Ради під час цієї сесії на трійку з великою натяжкою. Як інакше можна оцінити неробство?».

Михайло Чечетов, ПР

«Якщо казати про позитивні моменти... опозиція чітко заявила про свою реальну присутність і у Верховній Раді, і в суспільному житті... Вдалося примусити ставити на порядок денний і голосувати законопроекти, які сприяють нашому європейському шляху.

З негативних моментів – це те, що на цій сесії продовжувались лобістські речі. Також, вже можна казати, що фактично розпочалась підготовка до президентської кампанії. І вже на наступній сесії оця політична боротьба буде тільки збільшуватися».

Андрій Павловський, Батьківщина

«На цій сесії не було ухвалено практично жодного законопроекту від опозиції. Наприклад, ми на початку внесли пакет законодавчих економічних ініціатив, які навіть не розглядалися у сесійній залі... З іншого боку, у цій сесії була помітна проблема більшості, якій складно мобілізувати у Раді всі свої сили – і прогульників, і тушок. Наразі, позитивним моментом вважаю те, що опозиції вдалося не допустити ухвалення законопроектів стосовно змін до Конституції, трудового кодексу тощо».

Юрій Сиротюк, Свобода

Олесь Доній, позафракційний

Відзначимо, що навіть незважаючи на брак депутатів-регіоналів для формування стійкої більшості у ВР, партія Віктора Януковича регулярно досягає успіху у активізації необхідного числа нардепів для ухвалення важливих для неї рішень або ж ініціатив Кабінету міністрів.

У той же час, опозиційна меншість як правило не можуть здобути підтримку на рівні 226 голосів, попри намагання максимально координувати власні зусилля. Зокрема, опозиціонери виявили згуртованість своїх лав під час висування та голосування стосовно ключових позицій, які суперечили інтересам влади. Попри провал голосування, меншовики ВР здобувають корисний досвід співпраці та взаємних поступок, що неодмінно вплине на політичні процеси у лавах опозиції із наближенням виборів Президента. Так, **важливими віхами успіху опозиції варто вважати спроби скасувати підвищення пенсійного віку, призначати місцеві вибори у Києві, створити Національне антикорупційне бюро та провести відповідну перевірку чиновників, а також висловити недовіру Уряду Миколи Азарова. Тим не менше, брак голосів не дозволяє їй провадити власні ініціативи.**

Питання виборів у м. Києві

Законопроекти стосовно призначення виборів у столиці депутати розглядали два рази. Перший документ пропонував провести вибори у Києві (депутатів міської ради та міського голови) 2 червня 2013 року. Для схвалення проекту забракло 17 голосів.

Другий раз депутати не зуміли підтримати проект авторства представника Батьківщини Володимира Яворівського, який здобув лише 200 голосів у ВР. Нардеп запропонував призначити позачергові вибори Київського міського голови та депутатів Київської міської ради через 60 днів від дня ухвалення подібної постанови. Таку позицію він пояснив відсутністю реального самоврядування в столиці і необхідністю отримати нове керівництво Києва ще в 2013 році. Тим не менш, депутати від Партії регіонів двічі відмовилися підтримувати такі ініціативи, наголошуючи на неможливості голосувати за позачергові вибори в Києві до моменту винесення рішення КСУ.

У свою чергу, у Партії регіонів пообіцяли, що зареєструють постанову про столичні вибори – із датою голосування у 2015 році.

«Ми зареєструємо проект постанови про проведення виборів у ті терміни, які вказані у рішенні КС», – підкреслив нардеп від ПР Володимир Макеєнко. Від пообіцяв, що Київрада стане легітимною до наступних виборів.

Політичне заворушення викликало проведення серпневої сесії Київради, яку опозиція вважає нелегітимною. Тим не менш, 9 серпня Окружний адміністративний суд Києва визнав роботу Київської міської ради правочинною, а скликання й проведення її сесій – легальним. Суд ухвалив «визнати наявність повноважень Київської міськради VI скликання, заступника міського голови, секретаря Київської міськради VI скликання Галини Гереги, депутатів Київської міської ради VI скликання, обраних на позачергових виборах депутатів 25 травня 2008 року у компетенції на здійснення повноважень, передбачених законом про місцеве самоврядування до обрання нового складу Київської міськради на наступних чергових виборах у порядку, установленому Конституцією й законами України».

Відзначимо, що скандальна сесія Київради тривала лише 12 хвилин, за які депутати встигли ухвалити низку бюджетних рішень.

Інтригу викликає і особистість потенційного кандидата від опозиції. Якщо до парламентських виборів амбіції щодо цієї посади Віталія Кличка були очевидні, то після приходу до ВР боксер-політик охолов до столичної кампанії. Він навіть обурився на колег з опозиції, які заявили про його боротьбу за посаду мера Києва. Про можливі мерські амбіції свідчить остання діяльність нардепа Петра Порошенка. Очевидними є претензії на кампанію Миколи Катеринчука – проте, як повідомили Фондації поінформовані джерела, Катеринчук має виступати технічним кандидатом в інтересах влади.

Тим не менш, УДАР активно виступає за якнайшвидше проведення виборів у столиці, продовжуючи заочні дебати із головою КМДА та фактичним «намісником» Президента Віктора Януковича Олександром Поповим. Нагадаємо, Попов став головою КМДА через зміну законодавства і, по суті, проти волевиявлення киян.

«Олександр Попову, якщо він так дбає про життя столиці, слід докласти зусиль до того, щоб у Києві нарешті відбулися вибори. І він, як ставленик партії влади, мав би переконати своє керівництво припинити порушувати Конституцію і змиритися з тим, що владу в столиці мають вибирати кияни, а не призначати Партія регіонів», – заявили в УДАРі.

У свою чергу, представники провладної сили обурюються подібній поведінці опозиції, звинувачуючи останню у прагненні привернути уваги. Так, Володимир Олійник (ПР) заявив, що «з правової точки зору нинішня Київська міськрада є легітимною до обрання нової Київради, оскільки норму Конституції про безперервність влади ще ніхто не відміняв».

Говорячи про блокування сесії Київради Олександр Попов також жорстко розкритикував опозицію. «За останні роки не було такої події, як учора. Я б її назвав пограбуванням Києва», – заявив голова КМДА на прес-конференції, присвяченій зриву сесії Київради. «Ви знаєте, в яких умовах з урядом довишукуємо ці гроші? ...Я не знаю, до чого призведе ця політика, але інакше як бандитизмом я це назвати не можу», – пожалівся столичний чиновник.

Ураховуючи позицію ПР та її домінування у парламенті, найбільш вірогідним видається проведення виборів у столиці лише у 2015 році.

Євроінтеграція

Якщо раніше «євроінтеграція» була мантрою для помаранчевих та постпомаранчевих сил, то із поворотом Віктора Януковича у бік Брюсселя це слово стає важливим і для регіоналів. Так, ще 22 лютого 2013 депутати ухвалили Заяву «Про реалізацію євроінтеграційних прагнень України та укладення Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом», де члени всіх парламентських фракцій вирішили, що європейська перспектива України має стати об'єднувальним фактором, який консолідує переважну більшість політиків. Документ також декларував наміри парламентарів забезпечити виконання порад щодо підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, викладених у резолюціях Європейського Парламенту та висновках Ради ЄС, схвалених 10 грудня 2012 року міністрами закордонних справ держав-членів ЄС.

Торгівельні баталії з Москвою, дефіцит державного бюджету¹, політичний тиск Кремля стосовно вступу Києва до Митного союзу, а також відсутність ефективного розв'язання «газового питання» остаточно схилили владну вертикаль у напрямку Євросоюзу. Третя сесія стартувала із виступом Віктора Януковича, який на відміну від традиційних обтічних тез та гасел прямо попросив депутатів якнайшвидше ухвалити усі необхідні для альянсу з Брюсселем закони. **Тим не менш, із наближенням саміту у Вільнюсі у листопаді владі потрібно вирішити не лише проблему із вибіркоким правосуддям, але й ухвалити низку законопроектів у сфері судової реформи, виборів, реформи правоохоронних органів та органів прокуратури.**

«Нам не потрібно протиставляти питання європейської інтеграції з питаннями будівництва стратегічних відносин з країнами євразійського співтовариства або союзу». – **Віктор Янукович, 8 вересня 2013.**

«У першу чергу, мова йде про закон про виконання судових рішень. Ми зараз запропонуємо прийняти цей закон у першому і другому читанні, за винятком однієї статті, яку туди незаконно вніс український уряд. Вони під гаслом європейської інтеграції внесли норму, яка дозволяє Кабінету міністрів не виконувати рішення судів про соціальні виплати, виплати із заборгованостей за пенсіями та інших соціальних витрат». – **Арсеній Яценюк про ухвалення євроінтеграційного пакету законів, 4 вересня 2013.**

¹ Дефіцит держбюджету за 8 місяців 2013 склав 34,5 млрд грн. Проект бюджету-2014 заклав суму дефіциту у 47,5 млрд грн, чи 2,7% от ВВП

Відзначимо, що теза євроінтеграції може подолати системну недовіру між владою та опозицією. Проте, вона уже породила заворушення у стані Партії регіонів, де знайшлося чимало противників повороту у бік Європи. Віктору Януковичу навіть довелося організувати окреме зібрання регіоналів, на якому він переконував нардепів у перевагах союзу з Брюсселем і ймовірно дав зрозуміти про можливі фінансові проблеми для бізнесу нардепів, які виступатимуть опонентами політики В.Януковича.

Парламентарі зуміли об'єднати свої зусилля задля ухвалення Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації державної антикорупційної політики (законопроект № 2837), «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення національного законодавства у відповідність із стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією (законопроект № 2802), та ін. Тим не менш, питання антикорупційної практики, а також засади створення особливого інституту стосовно протидії корупції, гарантії її незалежності та об'єктивності залишаються відкритими.

Сесійну залу ще чекає розгляду законопроекту Про Прокуратуру № 0886 від 12.12.2012, який уже отримав схвалення та зауваження Венеціанської комісії. Тим не менш, поза увагою депутатів залишаються зміни до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо зміни процедури конфіскації. На папері залишаються і наміри опозиції декриміналізувати статті 364 та 365 КПК України (нанесення економічних збитків державі, що сталися внаслідок політичних чи адміністративних рішень). Також під питанням залишається законопроект № 0928, який має доповнити закон «Про виконання рішень та застосування практики ЄСПЛ» нормами про парламентський контроль і регулярне звітування Уряду по цих питаннях.

«Чи варто було робити це (змагатися за персональне голосування) замість того, щоб зосередитися на прийнятті законодавства, яке стосується створення надійної виборчої системи? Вже пройшло 8 місяців з того часу, як у парламенті немає представників цих п'яти округів. ...Чотири з п'яти політичних партій мають більшість у Верховній Раді й заявляють про необхідність зробити все для підписання угоди, але справи розходяться зі словами». – Ян Томбінський, голова представництва ЄС в Україні.

Варто відзначити, що ні влада, ні опозиція не виявляють ентузіазму стосовно антидискримінаційного законопроекту, який є необхідним не лише для візової лібералізації з Європою, але й для реального гарантування захисту прав і свобод громадян.

І якщо ще у липні представник Батьківщини Олександр Турчинов закидав владі «декларативність» заяв про євроінтеграцію, то зараз регіонали можуть перехопити один із ключових козирів опозиційних сил – відданість європейським ідеалам. УДАР, який звинувачував владу у намірах зірвати Вільнюський саміт, також втратив підстави для подібної критики.

Фондація не дарма вирішила назвати цей матеріал Паралельні реальності. Політичні процеси практично ігнорують вплив своїх рішень та позицій на щоденне життя кожного з українців, у той час як українські експерти та ЗМІ щоразу вказують на негативні наслідки значної частини ухвалених законів для громадян. У тому числі – **зростання витрат через податки, акцизи та нові збори, ускладнення бюрократичних процедур, появу нових корупційних схем, посилення великого бізнесу, а також збільшення контролю влади над суспільством.**

Наш аналіз вкотре доводить, що політичні гравці у парламенті перебувають у одній реальності – проблеми, на які вони звертають увагу у своїх нормотворчих проектах, часто вражають своєю відірваністю від поточних подій та браком актуальності, а нерідко – і сумнівами щодо зваженості та здорового глузду.

На нашу думку, разом із євроінтеграційними законами у постійному фокусі Верховної Ради повинні перебувати питання реформи правоохоронної системи (особливо після подій у Врадіївці, які завершилися виключно взаємними звинуваченнями влади і опозиції – без законотворчої реалізації шляхів вирішення проблем), реформування економіки та переформатування відносин центр-регіони. Більше того, на фоні невизначеності з виборами у Києві та наближенням виборів Президента України, парламентарям варто було б опікуватися питанням узгодження та модернізації виборчого законодавства, а також гарантії чесності та прозорості волевиявлення українців.

Резюме

- Парламент залишається заручником владної вертикалі – найактивнішими законотворцями є Президент та Кабінет міністрів України.
- Реальна політична дискусія щодо нагальних питань розвитку країни у парламенті фактично відсутня – депутати сфокусовані на дрібних проблемах та реалізації власних амбіцій чи бізнес-інтересів.
- Опозиції вдається консолідувати власні зусилля, проте потенціалу голосів бракує для проведення своїх ініціатив.
- Партія влади залишається політичним інструментом виконавчої вертикалі, проте євроінтеграційний поворот Віктора Януковича загрожує посиленням відцентрових тенденцій у фракції.
- Реалізація більшості економічних обіцянок партій опозиції наразі неможлива через фактичний диктат економічної політики Кабміном.
- Стратегічні державотворчі питання вирішуються не в парламенті – геополітичні позиції та напрямки реформ формулюються Банковою.
- Ініціативи парламентарів доводять відсутність зворотнього зв'язку із виборцями.
- Реальна парламентська політика переважно залишається не публічною – резонанс, як правило, отримують законопроекти меншої політичної та соціальної значущості.
- Наближення саміту у Вільнюсі дає можливість ВР консолідувати зусилля та шукати компроміси. Тим не менш, невирішеність питання з виборами мера Києва та наближення президентської кампанії загрожують наростанням протистояння.

НА СЛУЖБІ ВЕРТИКАЛІ: ПАРТІЯ РЕГІОНІВ

У гаслі «Від стабільності до добробуту» ПР не лише не досягла другого, але й поставила під сумнів перше. На прес-конференціях та у публічних виступах регіонали наголошують на «відчутних» показниках зростання середньої зарплатні та ВВП. Тим не менш, провладні політики часто маніпулюють даними, озвучуючи номінальні показники, а не реальні, які є значно менш оптимістичними. Депутати-регіонали у той же час подають законопроекти, які покликані поповнити держбюджет за рахунок нових стягнень з бізнесу чи пересічних українців.

Нагадаємо, що партія влади так і не зуміла вкласти у свій імідж відповідальної політичної сили, презентувавши свої здобутки щодо виконання передвиборних обіцянок у попередньому скликанні ВР та не особливо зважаючи на власні попередні гасла.

Зіронізуємо, що у гаслі «Від стабільності до добробуту» ПР зуміла частково виконати лише першу частину – стабільність економічної ситуації дедалі більше під питанням, зважаючи на зростання торгівельних непорозумінь із РФ і невизначеності наслідків можливого підписання угоди про асоціацію із Брюсселем, що може відбутися на саміті у Вільнюсі восени. Питання добробуту залишається під питанням. Більше того, у останньому рейтингу глобальної конкурентоспроможності за версію Світового економічного форуму Україна втратила 11 позиції, відкотившись до результатів 2011 року.

На прес-конференціях та у публічних виступах Віктор Янукович щоразу наголошує на відчутні показники зростання середньої зарплатні та ВВП. Проте Президент маніпулює даними, озвучуючи номінальні показники, а не реальні, які є значно менш оптимістичними. У той же час депутати від Партії регіонів, як і Кабінет міністрів, часто пропонують законопроекти, які далекі від покращення добробуту українців.

Фондація «Відкрите суспільство» пропонує добірку ідей та позицій Партії регіонів (та, почасти, підконтрольного їй Кабміну), з якої можна оцінити співвідношення ініціатив парламентарів із політичною програмою партії.

- МВС запропонувало законопроект, який би посилив контроль за абонентам послуг зв'язку та розширив можливості стеження за користувачами.
- Депутати від ПР виступили з проектом, який би посилив контроль держави за роботою операторів лотерей.
- Нардеп від ПР Антон Яценко виступив із законопроектом, який би прибрав зовнішню рекламу з українських автошляхів.
- Кабінет міністрів України пропонує заборонити рекламу на громадському транспорті.
- Депутати Партії регіонів підготували законопроект, норми якого можуть заблокувати доступ практично до будь-якого веб-ресурсу: документ планує зобов'язати провайдерів блокувати вихід на сайти, що пропагують міжнаціональну ворожнечу, жорстокість, або порушують права та свободи громадян.

- Крім того, у ПР запропонували збільшити обсяг фінансування Фонду регіонального розвитку втричі – з 1% до 3% від надходжень загального фонду держбюджету.
- Депутати Партії регіонів також запропонували пом'якшити штрафні санкції щодо проблем у угодах споживчого кредитування.
- У ПР також вирішили опікувати проблемами електронної торгівлі – законопроект пропонує укладати дистанційні угоди без цифрового підпису.
- Депутати Партії регіонів вирішили посилити контроль парламенту за державними грошима, заради цього пропонуючи змінити Основний закон та посилити повноваження Рахункової палати.
- ПР також турбує питання дач та заміських маєтків – регіонали запропонували дозволити реєстрацію у будинках за містом.
- Проект Геннадія Бобова (ПР) повинен закликати інвесторів у сільську місцевість за допомогою податкових пільг – з 2015 року статус «інвестора, що відроджує виробництво на селі» має видаватися на 7 років і у перспективі діяти до 2034 року.
- Віталій Хомутич та Тетяна Бахтєєва вирішили запровадити 7% ПДВ на операції щодо постачання та імпорту ліків медичного призначення.
- Регіонал Омельченко запропонував схему, за якою бюджет мав би поповнитися на 3,6 млрд грн – через перенесення від'ємних значень ПДВ лише за операціями, за якими відбулися розрахунки з клієнтами та з урахуванням термінів давності. Крім того, проект пропонує подовжити на два роки заборону на відшкодування ПДВ для операцій із зерном та металобрухтом.
- Крім того, ВР схвалила у першому читанні резонансний законопроект про векселі – він має реструктурувати бюджетну заборгованість за допомогою векселів із прибутковістю до 5%.
- Регіонали також підтримали скандальний закон, ініційований Міністерством доходів і зборів, який стосується трансфертного ціноутворення. Він має контролювати ціноутворення операцій з резидентами тих країн, де податок на прибуток мінімум на 5% менше за українській (депутати пропонували ввести це лише для офшорів). Крім того, документ зберіг норму про контроль внутрішніх операцій, яка була розкритикована профільним комітетом парламенту. Депутати зуміли звузати дію правила лише для бізнесу, що є збитковим чи має податкові пільги.
- Крім того, Кабмін ініціював зменшення ціни товару для безмитного отримання з 300 євро до 100, що зменшило б можливості українців купляти товар, наприклад, у закордонних інтернет-магазинах.
- Регіонали запропонували також зобов'язати банки нараховувати відсотки на депозити не лише під час дії договору, але й після його завершення, навіть у випадку смерті вкладника.
- Нардеп-регіонал Олександр Фельдман (у минулому скликанні – БЮТ) запропонував не арештовувати заставу при визнанні кредитної угоди не чинною – але лише для фізичних осіб.
- На фоні скандалів із затримками та скасуваннями потягів (зокрема Hyundai) регіонали вирішили потурбуватись про пасажирів, запропонувавши зобов'язати Укрзалізницю узгоджувати графік руху пасажирських потягів із облдержадміністраціями.
- Разом із Батьківщиною регіонали підготували пакет правок до законів, який би підняв з 2014 року акцизи на пиво, горілку, слабоалкогольні напої, вино та тютюн.

- Депутат від ПР Андрій Пінчук висунув проект, яким би монополію на ведення лотерейної діяльності передали б Ощадбанку.
- У той же час регіонали не підтримали проект змін до Конституції, який позбавляв би нардепів недоторканності.
- Тим не менш, регіонали як мінімум словесно підтримали ідею опозиції щодо перевірки регламентним комітетом ВР законопроекти щодо наявності особистих інтересів народних депутатів.
- На фоні повороту керівництва держави (і, відповідно, ПР) у бік Брюсселя, одіозний нардеп-регіонал Вадим Колесніченко подав проект, який на законодавчому рівні закріпив би відмову від євроінтеграційних прагнень України, що суперечить схваленому у 2010 році ВР Закону про засади внутрішньої та зовнішньої політики.
- На початку третьої сесії чинного скликання ВР регіонали активно підтримують законопроекти, необхідні для схвалення у Вільнюсі угоди про асоціацію з ЄС, за винятком одного – ПР не хоче схвалювати закон щодо боротьби із дискримінацією сексуальних меншин.
- Крім того, нардеп від ПР Нестор Шуфрич, який опонує ідеї євроінтеграції, заявив про можливість утворення у ВР групи прихильників входу до Митного союзу (Росія – Білорусь – Казахстан).
- І насамкінець, чи не найцікавіша ідея від регіонала – Віталій Журавський запропонував парламенту починати засідання з пісні «Боже великий єдиний, нам Україну храни». («Молитва за Україну»)

Відзначимо, що ініціативи ПР не співвідносяться із передвиборною програмою партії – переважна більшість законопроектів пропонують норми, які складно віднести до тієї чи іншої обіцянки політичної сили. Утім, це є традиційним явищем для українського парламентаризму, оскільки програми, як правило, не містять конкретики, а партії не готують пакет законопроектів заздалегідь. Винятком є згадані вище конфлікти всередині ПР, у якій наявна група депутатів-противників ідеї євроінтеграції (що суперечить як обіцянкам ПР, так і ухваленому більшістю попереднього скликання Закону про засади зовнішньої та внутрішньої політики).

Більше того, очевидно, що позиція влади та коливання її інтересів залишаються значно більш важливими для поведінки регіоналів, аніж зворотній зв'язок із виборцем та дотримання власних «ідеологічних» позицій. Гасла «Україна – країна успішних людей», «Нове життя українського села», «Працювати в Україні комфортно і престижно» досі не отримують під собою підтвердження у вигляді публічних політик – регіонали, як і більшість інших депутатів, досі не навчилися мислити стратегічно.

* * *

Досліджуваний період охоплює діяльність фракції Партії регіонів Верховної Ради України VII скликання від початку її роботи, з грудня 2012 року – до 31 липня 2013 року.

Всі обіцянки було проаналізовано на предмет їх *чесності* певний нормативний критерій, який поєднує у собі моральні засади з ідеєю відповідальності влади перед громадянами. Ідея *чесності* передвиборчої програми має три умовні критерії:

РЕАЛІЗМ: уникнення обіцянок, які партія свідомо не може виконати. У дослідженні очевидно утопічні або занадто абстрактні обіцянки було позначено як нереальні;

ЩИРІСТЬ: ухилення від обіцянок, які не планується виконувати. Цьому критерію не відповідають, зокрема, ті обіцяння політичних партій, які не отримали формального вираження принаймні у вигляді законопроекту;

ПОСЛІДОВНІСТЬ: уникнення обіцянок, які суперечать одна одній. Винятком для цього критерію є непередбачувані обставини, з-поміж іншого економічна криза, що дозволяє владі не дотриматися власного слова.

У фокусі дослідження перебувають законодавчі акти, ініційовані народними депутатами, які належать до певної фракції Верховної Ради України. Для зручності та наочності аналізу всі обіцянки згруповані (і, відповідно, нормативно-правові акти та їх проекти) у чотири умовні категорії.

Назва кожної з них відповідає головному об'єкту регулювання (чи основного впливу) обіцянки:

- **гроші** (питання бюджету, фінансів, промисловості, підприємництва – все, що стосується господарської та економічної діяльності в Україні);
- **людина** (широка категорія, що поєднує соціальні, гуманітарні, культурні, екологічні питання, – все, що торкається якості життя громадян України);
- **держава** (охоплює питання державного будівництва, системи права, судової реформи, боротьби з корупцією, а також включає сферу державного будівництва та установчих повноважень Верховної Ради України);
- **світ** (ініціативи щодо зовнішньої політики України, питання геополітичної орієнтації та характеру відносин з іншими країнами).

Статус обіцянки визначається скорочено:

В – **виконана обіцянка** (якщо певна обіцянка була реалізована, вона отримує статус «*виконано*»)

ЧВ – **частково виконана** (якщо обіцяні результати були досягнуті, однак повного втілення не відбулось, – «*частково виконано*»)

НВ – **невиконана обіцянка** (у протилежному випадку обіцяння набуло статусу «*не виконано*». Ця категорія має додаткове розшарування наприкінці року: «*відхилено*» (відповідний обіцянці законопроект був поставлений на голосування, але не здобув підтримки народних депутатів і був відхилений) та «*забуто*» (обіцянка, яку партія не реалізувала у жодному законопроекті).

3 Електоральні карти виборів Президента 2010 року, парламентських виборів 2007 та 2006 рр. Режим доступу: http://data.com.ua/election_agitation/3674.htm; Результати місцевих виборів 2010 р. Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/articles/2010/11/8/5552584/>

Партія регіонів						
№	Обіцянка	Реалізм	Щирість	Послідовність	Статус	Примітка
Гроші						
1.	Зростання ВВП – щонайменше 5% на рік.	-	+	+	НВ	Прогнози міжнародних фінансових інститутів говорять про 0-1% зросту ВВП у 2013. Ряд аналітиків говорить про можливе скорочення ВВП.
2.	Стабільність національної валюти.	+	+	+	В	НБУ продовжує тримати курс долара. Тим не менш, у серпні золотовалютні резерви України впали до 7-річного мінімуму.
3.	Поетапного зниження податку на прибуток підприємств до 16% у 2014 році.	+	+	+	ЧВ	<p>В Податковий кодекс України внесено зміни близько 10 законами, згідно з якими:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ставка податку на прибуток підприємств з 1.01.2013 до 31.12. 2013 становитиме 19 %. 2) для суб'єктів індустрії програмної продукції буде застосовуватись пільгова ставка оподаткування 5 %. 3) пільгове оподаткування застосовується для пріоритетних галузей економіки, перелік яких визначається КМУ. Прибуток, отриманий від реалізації інвестиційних проектів у пріоритетних галузях економіки, оподатковується за ставками: <ul style="list-style-type: none"> • з 1 січня 2013 року по 31 грудня 2017 року включно – 0 %; • з 1 січня 2018 року по 31 грудня 2022 року включно – 8 %; • з 1 січня 2023 року – 16 %. 4) діяльність страхових компаній оподатковується за наступними ставками податку на прибуток: <ul style="list-style-type: none"> • 0 % – для довгострокового страхування життя та пенсійного страхування у межах недержавного пенсійного забезпечення; • 3 % – для інших видів страхової діяльності. 5) витрати, що відносяться і до страхової, і до іншої діяльності, розподілятимуться пропорційно до питомої ваги доходу від різних видів діяльності. 6) платники податку на прибуток подають фінансову звітність з урахуванням постійних та тимчасових податкових різниць починаючи зі звітних періодів 2013 року.

4.	Запровадження податкових канікул для ІТ та інноваційних проєктів терміном на 10 років.	+	+	+	ЧВ	Подібну ініціативу активно лобіює В. В. Янукович, у ВР він подав законопроект №2063, що містить подібну норму. У липні ВР схвалила його з зауваженнями президента, виключивши норму про контроль галузі Податковою і Держнауки. Законопроектом пропонується надати суб'єктам індустрії програмної продукції пільги щодо сплати податку на додану вартість, податку на доходи фізичних осіб та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування терміном в 10 років.
5.	Надання вітчизняному виробнику доступних банківських кредитів.	-	-	+	НВ	НБУ вдруге за рік зменшив облікову ставку, проте це не спрощує доступ бізнесу до грошей – високі ставки на гривневі депозити унеможливають дешеві кредити. Ставки по кредитах для малого та середнього бізнесу достатньо високі – в середньому, біля 24% Приміром, у сегменті кредитування на поповнення обігових коштів в лютому поточного року середня ефективна ставка за позиками у всіх валютах склала 25,21% річних – у гривні, до 14,49% річних – у доларах США, до 14,1% річних – в євро.
6.	Ми збільшимо видобуток власного вугілля, нафти та сланцевого газу.	+	+	+	ЧВ	За ініціативи Кабміну та Президенту активно йдуть переговори з міжнародними ресурсними гігантами щодо розробок родовищ в Україні. Зокрема, із Shell та Chevron.
7.	Розпочнемо розробку шельфових газових родовищ.	+	+	+	ЧВ	Кабмін підписав угоду з Shell стосовно розробки сланцевих родовищ
8.	Розширимо використання енергії сонця, вітру та води.	+	+	+	ЧВ	Законопроект групи регіоналів № 2946 щодо стимулювання виробництва електроенергії з альтернативних джерел енергії.
9.	Модернізуємо теплоелектростанції для ефективного використання вітчизняного вугілля та інших видів палива.	+	+	+	ЧВ	Законопроект №2009 регіонала Д. Шпенюва стосується податкового стимулювання ТЕЦ для екологічної модернізації.
10.	Створення 1500 сільськогосподарських кооперативів.	-	-	+	НВ	Відповідні ініціативи відсутні.
11.	Будівництво нових елеваторів, овоче- та фруктосховищ.	+	-	+	НВ	Відповідні ініціативи відсутні.
12.	Встановленню ціни на земельний пай не менше 20000 грн за гектар і оренди не нижче 1000 грн за гектар.	+	-	+	ЧВ	Законопроект депутата від ПР Боброва №2254 пропонує підвищити мінімальну орендну плату за землю на рівні не менше 4,5% вартості земельного паю.

13.	Будівництво сучасних автомобільних доріг, які б дали змогу потрапити з заходу на схід України за 14 годин.	-	-	+	НВ	Враховуючи мільярдні борги Укравтодору та проблемний стан наявних доріг, реалізація подібної обіцянки потребує капіталовкладень, на які Україна наразі не спроможна. У вересні Микола Азаров визнав, що грошей на побудову доріг у бюджеті не вистачає.
14.	Нове швидкісне залізничне сполучення між столицею та регіонами.	+	+	+	ЧВ	Укрзалізниця продовжує запускати нові маршрути класу Інтерсіті та Інтерсіті+ з потягами Skoda та Hyundai. У той же час, гроші на вітчизняні швидкісні потяги – КВБЗ – у бюджеті УЗ відсутні. Також постійно зростають ціни на квитки в швидкісних поїздах. При цьому завантаженість маршрутів класу Інтерсіті та Інтерсіті+ складає лише 52%.
15.	Реконструкція та будівництво аеропортів, морських і річкових портів, залізничних вокзалів.	+	+	+	ЧВ	Агентство нацпроектів уклало угоду з китайською держкорпорацією стосовно побудови залізничного сполучення Київ-Бориспіль, яке включає побудову чотирьох вокзалів.
16.	Будівництво нових станцій метро та розвиток комунального транспорту.	+	+	+	ЧВ	У Києві продовжується зведення станції Теремки, а також дані старт побудові четвертої лінії метро.
17.	Доступні авіаперельоти для кожного українця.	-	-	-	НВ	Обіцянку складно виміряти, тим не менш, враховуючи ціни на авіаквитки та середню зарплатню, її можна вважати не виконаною.
Людина						
1.	Створення належних умов для гідного життя громадян нашої країни.	-	-	-	НВ	Обіцянку складно виміряти
2.	Молоді сім'ї отримують доступне житло завдяки державній іпотеці під 3% річних, за рахунок соціальних контрактів із роботодавцями.	+	-	+	ЧВ	У бюджет-2013 на молодіжну іпотеку закладено втричі меншу суму, ніж у 2012. Подібною іпотекою користується незначна кількість населення (біля 1000 кредитів у 2012).
3.	Допомога при народженні першої дитини в 2012 році складе 28 830 грн, другої – 57 660 грн, третьої – 115 320 грн. Це у два рази більше, ніж у 2008 році. До 2017 року розмір цих виплат зросте ще вдвічі.	+	+	+	ЧВ	У 2013 році ці виплати становлять 29 160, 58 320 та 116 640 грн відповідно. З 1 грудня вони становитимуть 30 960, 61 920 та 123 840 грн.
4.	У кожній області відкриється перинатальний центр, будуть переоснащені пологові будинки.	+	+	+	ЧВ	23 травня у Хмельницькій області відкрили перинатальний центр – десятий в Україні.
5.	Забезпечення держзамовленням щонайменше 75% місць у ВНЗ.	+	+	+	ЧВ	На держзамовлення-2013 виділено 24,7 млрд грн, що на 5,6% більше, ніж у 2012.
6.	виплата стипендій на рівні мінімальної зарплати.	+	-	+	НВ	Підвищити стипендії до рівня прожиткового мінімуму запропонував лише позафракційний С. Міщенко.

Моніторинг виконання передвиборчих обіцянок: грудень 2012 - липень 2013

7.	збільшення зарплати освітянам щонайменше на 20% щороку.	-	-	+	НВ	За розрахунками експертів Громадської Ради освітян і науковців України на зарплату освітянам не вистачає 1,3 млрд грн. При цьому мінімальна заробітна плата в бюджетній сфері, яка закладена в основу розрахунків заробітної плати викладачів, з 1 січня 2013 року зростає на 1,5% до 1147 грн в місяць і на 5% до 1218 грн в місяць з 1 грудня 2013 року. За даними опитування TNS, найбільшою проблемою української освіти педагоги вважають малу зарплатню.
8.	повну комп'ютеризація та підключення всіх шкіл до Інтернету.	+	-	+	ЧВ	За даними агентства Нацпроектів на розвиток освітньої частини нацпроекту «Відкритий світ», який передбачає забезпечити 20 тис шкіл комп'ютерами, передбачено 70 млн гривень, з яких 40 млн гривень – інвестиції, а 30 млн гривень – кошти з держбюджету.
9.	100% компенсації роботодавцю єдиного соціального внеску при працевлаштуванні інвалідів, сиріт, одиноких матерів та людей, старших за 50 років.	+	-	-	ЧВ	Законопроект 2569 ПР запропонувала запровадити квоти для роботодавців, таким чином, використовуючи примус закону, а не фінансові стимули для вирішення проблеми.
10.	навчання безробітних актуальним професіям.	+	+	+	ЧВ	Держслужба зайнятості опікується подібним питанням.
11.	забезпечення молодих спеціалістів першим робочим місцем, стажування студентів із подальшим працевлаштуванням.	+	+	+	ЧВ	Законопроект №2569 пропонує встановити порядок стажування молоді.
12.	Стабільно зростатимуть доходи громадян, середня зарплата у 2017 році сягне 8000 грн.	-	-	+	НВ	Розрахунки з відсутністю поправки на інфляцію, таким чином, купівельна спроможність 8000 грн у 2017 може виявитися меншою, ніж середньої зарплати зараз.
13.	Середня зарплата в системі охорони здоров'я не менше 8000 грн для лікарів та 5500 грн для медперсоналу.	-	-	+	НВ	Прем'єр-міністр Микола Азаров назвав «великим досягненням» те, що терапевт з десятирічним стажем роботи в Україні отримує 2 533 грн.
14.	Зниження цін на ліки першої необхідності на 30%.	+	-	-	ЧВ	МОЗ продовжує переговори з імпортерами, а Кабмін розглядає можливість введення ПДВ на імпортні ліки. Регіони також запропонували ввести новий податок на імпорту ліків.
15.	100% забезпечення ліками хворих на онкологічні, серцево-судинні захворювання, туберкульоз, ВІЛ/СНІД.	+	+	-	НВ	Регіональні лікарні не забезпечені необхідною кількістю ліків: у 2011 вони отримали 8–24% необхідної кількості препаратів, а у 2012 – 60–75%.
16.	Забезпечення всіх сільських районів пересувними амбулаторіями.	+	+	+	НВ	Кабмін поступово реалізує програму, проте про охоплення всіх сільських районів мову вести зарано.

17.	Забезпечимо людей з обмеженими фізичними можливостями належним лікуванням та необхідними технічними засобами реабілітації.	+	-	-	НВ	Кабмін точково вирішує цю проблему.
18.	Створимо умови для здорового способу життя: в кожному регіоні запрацюють нові басейни, стадіони, льодові арени та спортивні майданчики.	-	+	+	НВ	Для інфраструктурного проекту подібного масштабу Україні бракує коштів.
19.	Повністю компенсуємо до 2017 року всі вклади Ощадбанку СРСР до 5000 грн.	-	-	+	НВ	Попри обіцянки прем'єра М. Азарова, Кабмін досі не розробив порядок компенсації на 2013 рік. Більше того, КМУ сфокусований на погашенні зовнішніх боргів.
20.	Мінімальна пенсія буде на 20% вища за прожитковий мінімум.	+	-	+	НВ	Мінімальна пенсія залишається відчутно (на 214 грн) меншою за прожитковий мінімум.
21.	Суттєво підвищимо розміри пенсій військовослужбовцям, працівникам правоохоронних органів.	+	-	-	НВ	Соціальні виплати у 2013 зростатимуть мінімально.
22.	Забезпечимо доступним житлом молоді сім'ї, лікарів, учителів, військовослужбовців, працівників правоохоронних органів за рахунок щорічного будівництва 100 000 квартир.	-	-	-	НВ	Заявлені масштаби будівництва перевершують інфраструктурний потенціал країни.
23.	Завершення будівництва об'єкта «Укриття» на ЧАЕС до 2015 року.	+	+	+	ЧВ	Розпочате у 2012 році будівництво об'єкта «Укриття-2» мають завершити у 2015.
24.	000 систем централізованого очищення питної води. 20	+	-	-	НВ	Ініціатив не виявлено.
25.	Будівництво екологічних сміттепереробних заводів у кожному регіоні.	+	+	+	ЧВ	У 10 містах почалося спорудження сміттепереробних заводів.
26.	Розбудові соціальної інфраструктури сільської місцевості (автодоріг, лікарень та шкіл, газифікації сіл).	+	+	+	НВ	Кабмін локально вирішує подібні питання, проте про серйозні зрушення вести мову зарано. Микола Азаров уже у вересні заявив про те, що у бюджеті бракує грошей на дороги.
27.	Інтелектуальну свободу, свободу слова.	+	-	-	НВ	Політика партії влади суперечить обіцянці.
28.	Рівні можливості для жінок та чоловіків в усіх сферах життя.	+	-	-	НВ	Реальні зрушення у сфері гендерної рівності відсутні.
29.	Законодавче забезпечення права громадян на рідну мову.	+	-	-	ЧВ	Скандальний закон «Про засади державної мовної політики» був ухвалений у 2012 році, проте подальшого розвитку ідея ще не отримала.
30.	Створення належних умов для гідного життя громадян нашої країни.	-	-	-	НВ	Обіцянку складно виміряти

Держава						
1.	Будуть розширені повноваження органів місцевого самоврядування	-	-	-	НВ	Орієнтована на централізацію політика влади суперечить обіцянці.
2.	60% зведеного державного бюджету – місцевим радам.	-	-	-	НВ	Кабмін не налаштований віддавати контроль за бюджетом нижчим ланкам. Тим не менш, регіонали запропонували збільшити надходження до Фонду регіонального розвитку.
3.	Ефективна контрактна армія.	+	-	-	НВ	Обіцянку складно виміряти, плюс у випадку скасування призову з 2014 року швидка побудова ефективної контрактної армії може зіткнутися з перешкодами.
4.	Скасування обов'язкового призову з 1 січня 2014 року.	+	+	+	НВ	Міноборони заявило про подібні наміри, але про їх реалізацію говорити зарано.
Світ						
1.	Збереження позаблокового статусу України – гарантію безпеки кожного громадянина.	+	+	+	В	Питання військових блоків фактично зникло з українських політичних дебатів.
2.	Здобуття асоційованого членства в Євросоюзі, створення зони вільної торгівлі, зняття візових бар'єрів між Україною та ЄС.	+	+	+	ЧВ	ВР схвалила один з документів, важливих для угоди про асоціацію – антикорупційні положення. Тим не менш, діалог з ЄС ускладнюється проблемами із демократичним процесом в Україні. Після конфліктів з Москвою влада значно активізувала зусилля заради євроінтеграції.
3.	Посилення економічної співпраці в рамках зони вільної торгівлі з країнами СНД.	+	-	-	НВ	Київ та Москва перебувають у конфлікті стосовно питань газу та вступу до ТС, що негативно впливає на економічні зв'язки. Торгівельна війна з РФ дедалі ускладнила виконання такої обіцянки.
4.	Стратегічне партнерство з Росією, США, Китаєм	+	-	-	НВ	Ідея стратегічного партнерства переважно залишається декларативною, більше того, орієнтація водночас на ЄС, Росію, США та Китай ускладнює визначення пріоритетів. Діалог з Москвою серйозно ускладнився, проте Кабмін докладає зусиль для активізації співпраці з Китаєм.
5.	Відкриття для України ринків країн «Великої двадцятки» та країн, що розвиваються	+	-	-	НВ	Попри декларації уряду та Президента, ґрунтовна робота щодо цього питання відсутня. Торгівельний конфлікт з Москвою змусив владу звертатися до норм ВТО, а також задуматися про освоєння нових ринків.
6.	Реалізацію конкурентних переваг країни для здобуття права на проведення спортивних та культурних заходів європейського і світового рівнів.	+	-	-	НВ	Амбіції щодо Зимової Олімпіади потребують ґрунтовних інфраструктурних перетворень. Бюджетні кошти часто неефективно використовуються під подібними гаслами.

ЗАРУЧНИКИ АМБІЦІЙ: БАТЬКІВЩИНА

Опозиція, що на початку скликання зосередилася на «державницьких позиціях» – зокрема персональне голосування, механізм відкликання депутатів, скасування їх недоторканності, ліквідація Конституційного Суду – вочевидь нездатна реалізувати ці ідеї через брак голосів. Разом з тим, сфокусувавшись на подібних серйозних перетвореннях, члени Батьківщини не шукають компромісу із партією влади. Крім того, чітку альтернативу конституційних перетворень БЮТ так і не запропонував – як правило, лише демонтаж тих механізмів, що, на їх думку, загрожують українській демократії.

ВО Батьківщина, що у передвиборчій кампанії стала дещо химерним поєднанням «старої гвардії» Юлії Тимошенко та нових людей із Фронту змін, що їх за собою привів голова блоку, Арсеній Яценюк, залишається заручником своїх опозиційних амбіцій.

Нагадаємо, що передвиборчі тези політичної сили втратили технократичний та футуристичний вогонь «Українського прориву» версії-2007, переповнившись соціальним популізмом та гаслами про жорстку боротьбу з «режимом Януковича». Тим не менш, претензії щодо опозиційності грають проти конструктивних зусиль Батьківщини.

Імідж та електорат партії змушує політичну силу виступати активним опонентом Партії регіонів, особливо у медійному просторі, де з вуст представників ВО лунають гострі звинувачення проти партії влади, якій дорікають у авторитаризмові, придушенні демократії та економічній катастрофі. Тим не менш, варто зауважити, що політика – тим паче у парламенті – є мистецтвом домовленостей та компромісів, про що опозиціонери часто забувають.

Більше того, жорстка позиція «проти» блокує конструктивні ініціативи зсередини політичної сили. При огляді ініціатив Батьківщини може скластися враження, що партія зумисне пропонує такі нові норми та правила, які скоріш за все не здобудуть підтримку парламентської більшості. Таким чином, це дасть ВО черговий шанс заявити про домінацію регіоналів у парламенті та неможливість реалізувати власну передвиборчу програму.

До того ж значна частина обіцянок Батьківщини носить негативістський та почасти радикальний характер – серйозне зменшення податків, ліквідація податкової, недопущення відкриття ринку землі та інші скасування та заборони. Відсутність градуалізму (поміркваності) значної частини тез програми багато в чому їх унеможлиблює. З одного боку, це відриває парламентарів від політичної дійсності. З іншого – відсутність виваженого стратегічного плану дій породжує ініціативи, що не вирізняються актуальністю чи відповідністю потреб виборців політичної сили.

Брак доступу до ресурсів та повноважень виконавчої влади змушує опозицію пристосовуватися до соціальних ініціатив провладної сили та Кабінету міністрів. Так, соціальна програма Батьківщина мало в чому відмінна від ПР: зростання зарплат та пенсій, створення нових робочих місць, зокрема для молоді, чисте довкілля тощо. Теза про появу «сучасної української політичної нації із неповторною національною ідентичністю, власною історією та спільним європейським майбутнім» залишається хіба що темою для дискусій на політичних ток-шоу.

Очевидно, що державницькі позиції політичної сили, зокрема персональне голосування, механізм відкликання депутатів, скасування їх недоторканності, ліквідація Конституційного Суду тощо – не знаходять підтримки більшості. Разом з тим, сфокусувавшись на подібних серйозних перетвореннях,

члени Батьківщини не шукають компромісу із партією влади. Більше того, чітку альтернативу конституційних перетворень БЮТ не запропонував – переважно ліквідацію тих механізмів, що, на їх думку, загрожують українській демократії.

Тим не менш, варто відзначити, що у Батьківщини та ПР є шанс налагодити конструктивну співпрацю. Європоворот Віктора Януковича – а отже, і усієї владної вертикалі України – говорить про те, що нарешті у влади і опозиції є як мінімум один спільний вектор. Більше того, джерела ЗМІ (зокрема Дзеркала тижня та ряду російських медіа) говорять про те, що Янукович готовий відпустити Юлію Тимошенко на лікування закордон. Чи зможуть опозиційні політики використати цей шанс для реалізації власних обіцянок попри амбіції щодо президентської кампанії-2015 – покаже час. Тим не менш, досвід аналізу Фундації показує, що опозиціонери залишаються заручниками свого «бійцівського» статусу – опонувати владі, незважаючи на логіку та раціональність державницьких інтересів.

Фундація підготувала добірку найбільш прикметних ініціатив та діянь депутатів від Батьківщини, які яскраво ілюструють відповідність агітаційних тез реальній політичній практиці опозиції.

- Опозиція не змогла добитися підтримки парламенту щодо змін до Основного закону, які прибирили б недоторканність депутатів.
- Разом із колегами з УДАРу та Свободи опозиціонери ініціювали повторні вибори нардепів у мажоритарних округах (№94, 132, 194, 197 та 223) на жовтень. Тим не менш, влада наполягла на грудні.
- Крім того, парламентська більшість не підтримала опозиційний законопроект (авторства Арсенія Яценюка) щодо привілеїв для Президента, народних депутатів та членів уряду.
- Депутати від Батьківщини запропонували ВР увести кримінальну відповідальність за «політичне сутенерство» та «залучення до політичної проституції» – за підкуп парламентарів, що спровокував зміну їх фракційної (партійної) належності, опозиціонери пропонували позбавляти волі на термін у 10 років із конфіскацією майна.
- Очевидно, що парламент не підтримав ідею Батьківщини про денонсацію угоди з Росією стосовно перебування Чорноморського флоту РФ на території України.
- Одіозний депутат від Батьківщини, Геннадій Москаль, запропонував парламентарям увести хімічну кастрацію для звинувачуваних у груповому зґвалтуванні чи педофільії
- Попри власні обіцянки стосовно «очищення власних рядів» та антикорупційної люстрації Батьківщина не зуміла розібратися із внутрішньопартійною дисципліною. 4 липня спікер Володимир Рибак офіційно оголосив про вигнання Василя Кравчука з фракції Батьківщина. За версією партії – «за зраду інтересів народу та систематичні порушення рішень фракції».
- Обіцянка ліквідувати Конституційний суд – який за твердженнями аналітиків перетворився на ручний механізм Банкової – знайшла своє вираження у законопроекті. Тим не менш, через тривале узгодження між опозиційними фракціями депутати пропустили термін його подачі до парламенту.
- На фоні неодноразових закидів владі про порушення прав Юлії Тимошенко під час слідчих дій, депутат від Батьківщини запропонував законопроект, за яким допити повинні проводитися із застосуванням відеозапису із обов'язковим утворенням архіву даних.
- Крім того, представник Батьківщини також запропонував запровадити обов'язкове проходження громадянами (як українцями, так і іноземцями) перевірки на ВІЛ при вступі до ВНЗ та винаймання на роботу.

- Громадський активність та опозиційний нардеп Олександр Бригинець виступив з нестандартною ініціативою. Він запропонував вказувати імена працівників спецпідрозділу Беркут у них на шоломах, щоб під час масових акцій громадяни були свідомі того, з ким мають справу.
- Попри євроінтеграційні постулати Батьківщини, депутати від політичної сили (разом з УДАРівцями та комуністами) не підтримали один із єврозаконів – стосовно виконання судових рішень. Фракції оголосили про намір не підтримувати проект у поточному вигляді.
- Батьківщина підтримала пропозицію комуністів – стосовно зниження пенсійного віку для жінок – проте закону для схвалення парламентом не вистачило шести голосів.
- Неоднозначні позиції партія виявила стосовно відеореєстраторів (прилади для фіксації ситуації на дорозі у авто). Один проект від Батьківщини (Геннадій Москаль та Віталій Ярема) пропонував увести кримінальну відповідальність за нелегальне візуальне стеження за особою (під що теоретично потрапляли відеореєстратори). Інший законопроект Москаля пропонував зробити використання відеореєстраторів обов'язковим.
- Потурбувалися нардепи від Батьківщини і про статеве та психічне здоров'я українців. Проект Василя Пазиняка пропонував заборонити рекламу презервативів (та іншої продукції сексуального характеру) за межами спеціалізованих закладів та аптек.
- Нардеп від Батьківщини подав до ВР проект щодо заборони реклами у кінотеатрах.
- Крім того, опозиціонери запропонували скасувати «податок на заробітчани» – збір із грошових переказів з-за кордону при умові, що громадянин отримує кошти від ближніх родичів.
- Також представники Батьківщини вирішили опікуватися екологію – депутати зробили чергову спробу ввести мотивацію для переробки побутових відходів – з 2014 запропонували ввести новий збір для виробників та імпортерів пакування, гроші від якого хотіли спрямувати на переробку сміття.
- Продовжуючи тему ув'язненої Тимошенко, депутати від Батьківщини вирішили надати українським в'язням європейських прав – гарантувати ув'язненим право доступу до глобальної мережі інтернет.
- Також депутати від Батьківщини запланували змушення страхувальників до швидшої виплати за договорами обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності (ОСАГО).
- Крім того, за підтримки регіоналів, депутати від Батьківщини визначилися із підвищенням акцизів на алкоголь та тютюн з 2014 року.
- Нардепи від Батьківщини також вирішили зробити українців подібними до французів – зареєстрували законопроект про скорочення робочого тижня з 40 годин до 38 за тиждень.
- Також Арсеній Яценюк та Павло Петренко (обидва – Батьківщина) запропонували парламенту скоротити операції з мінімізації податкових пільг компаній.

* * *

Досліджуваний період охоплює діяльність фракції Всеукраїнського об'єднання «Батьківщина» у Верховній Раді України VII скликання від початку її роботи, з грудня 2012 року – до 31 липня 2013 року.

Всі обіцянки було проаналізовано на предмет їх *чесності* певний нормативний критерій, який поєднує у собі моральні засади з ідеєю відповідальності влади перед громадянами. Ідея *чесності* передвиборчої програми має три умовні критерії:

РЕАЛІЗМ: уникнення обіцянок, які партія свідомо не може виконати. У дослідженні очевидно утопічні або занадто абстрактні обіцянки було позначено як нереальні;

ЩИРІСТЬ: ухилення від обіцянок, які не планується виконувати. Цьому критерію не відповідають, зокрема, ті обіцяння політичних партій, які не отримали формального вираження принаймні у вигляді законопроекту;

ПОСЛІДОВНІСТЬ: уникнення обіцянок, які суперечать одна одній. Винятком для цього критерію є непередбачувані обставини, з-поміж іншого економічна криза, що дозволяє владі не дотриматися власного слова.

У фокусі дослідження перебувають законодавчі акти, ініційовані народними депутатами, які належать до певної фракції Верховної Ради України. Для зручності та наочності аналізу всі обіцянки згруповані (і, відповідно, нормативно-правові акти та їх проекти) у чотири умовні категорії.

Назва кожної з них відповідає головному об'єкту регулювання (чи основного впливу) обіцянки:

- **гроші** (питання бюджету, фінансів, промисловості, підприємництва – все, що стосується господарської та економічної діяльності в Україні);
- **людина** (широка категорія, що поєднує соціальні, гуманітарні, культурні, екологічні питання, – все, що торкається якості життя громадян України);
- **держава** (охоплює питання державного будівництва, системи права, судової реформи, боротьби з корупцією, а також включає сферу державного будівництва та установчих повноважень Верховної Ради України);
- **світ** (ініціативи щодо зовнішньої політики України, питання геополітичної орієнтації та характеру відносин з іншими країнами).

Статус обіцянки визначається скорочено:

В – **виконана обіцянка** (якщо певна обіцянка була реалізована, вона отримує статус «*виконано*»)

ЧВ – **частково виконана** (якщо обіцяні результати були досягнуті, однак повного втілення не відбулось, – «*частково виконано*»)

НВ – **невиконана обіцянка** (у протилежному випадку обіцяння набуло статусу «*не виконано*». Ця категорія має додаткове розшарування наприкінці року: «*відхилено*» (відповідний обіцянці законопроект був поставлений на голосування, але не здобув підтримки народних депутатів і був відхилений) та «*забуто*» (обіцянка, яку партія не реалізувала у жодному законопроекті).

ВО Батьківщина						
№	Обіцянка	Реалізм	Щирість	Послідовність	Статус	Примітка
Гроші						
1.	В економіці ми створимо нові робочі місця і підтримаємо підприємців.	+	-	+	НВ	Законопроект №2116 О. Кужель стосується дерегуляції для малого і середнього бізнесу.
2.	В Україні залишаться тільки сім податків.	+	+	+	НВ	Ряд законопроектів фракції стосується змін Податкового кодексу.
3.	Позбавимо бізнес тиску з боку правоохоронних та адміністративних органів.	+	+	+	НВ	Законопроект №2116 стосується дерегуляції для малого і середнього бізнесу.
4.	Ліквідуємо податкову міліцію.	+	+	+	НВ	Законопроект №2083 А. Гриценка присвячений цьому питанню.
5.	Зупинимо потік контрабанди та неякісних товарів.	+	+	+	НВ	Законопроекти №2716, 2717 (БЮТ+ПР) присвячені посиленню відповідальності за контрабанду. Документи надано для ознайомлення.
6.	Оголосимо війну монополіям у всіх галузях. Створимо умови для чесної конкуренції. Захистимо споживачів від монопольно високих цін на товари та послуги.	+	+	+	НВ	Законопроект №2377 (М. Катеринчук) про ліквідацію монополій у сфері оцінки майна. Документ надано для ознайомлення.
7.	Ліквідуємо тиск режиму мільярдерів на мале та середнє підприємництво.	-	-	+	НВ	Теза про тиск мільярдерів не конкретна. Законопроект № 2116 стосується дерегуляції для малого і середнього бізнесу.
8.	Вся власність у країні буде прозорою.	+	-	-	НВ	Не вказані конкретні механізми гарантування прозорості.
9.	Створимо умови, за яких буде вигідніше платити податки, ніж хабарі чиновникам.	+	+	+	ЧВ	Ряд податкових законопроектів, а також схвалення європейських антикорупційних норм. Законопроект № 2040 щодо запровадження контрольних функцій парламенту у питаннях боргової політики, а також надання державних гарантій і збільшення суми державного боргу за згоди парламенту. Законопроект № 2289 щодо надання органам державної казначейської служби права проводити виїзні документальні перевірки у сфері державних закупівель. Законопроект № (№ 2571а щодо встановлення вичерпного переліку документів, що подаються до казначейства для проплат за договорами державних закупівель, уточнення порядку проведення виплат для капітальних видатків. Законопроект № №2781 щодо наділення місцевих рад та Верховної Ради України погоджувати перерозподіл бюджетних призначень в межах видатків головного розпорядника бюджетних коштів. Законопроект № 2472 щодо зарахування плати від надання адміністративних послуг до загального фонду державного бюджету.

10.	Перекриємо канали виведення коштів через офшори.	+	-	-	НВ	Законопроект №1173 (А. Павловський) стосується оподаткування ряду офшорних операцій.
11.	Проведемо розслідування майнових і фінансових об'єктів сьогодення влади.	+	+	+	НВ	Законопроект про реприватизацію Укртелекому (№1213, Власенко С.)
12.	Майно, незаконно приватизоване командою Януковича, повернемо державі.	+	+	+	НВ	Законопроект про реприватизацію Укртелекому (№1213, Власенко С.)
13.	Кредити для селян зробимо доступними, закупівельні ціни на зерно, молоко і м'ясо – справедливими.	+	-	+	НВ	Конкретні ініціативи відсутні.
14.	Енергозбереження, позбавлення залежності від дорогого російського газу стане національним пріоритетом.	+	+	+	НВ	Ряд законопроектів присвячені енергозбереженню, проте тема угод з Газпром переважно залишається предметом для дискусій.
15.	Мораторій на продаж сільськогосподарських земель буде продовжено. Не дозволимо забрати у селян землю за безцінь.	+	+	+	В	Мораторій було продовжено ще попереднім скликанням ВР.
16.	Видамо акти на право власності на Вашу землю.	+	-	+	НВ	Конкретні ініціативи відсутні.
Людина						
1.	Наш план дій в економіці вже протягом року дозволить підвищити прожитковий мінімум і мінімальну зарплату до 2400 гривень, зарплату вчителів, лікарів, науковців та інших бюджетників – удвічі.	+	-	+	НВ	Відсутність доступу політичної сили до важелів виконавчої унеможливає подібні перетворення.
2.	За п'ять років мінімальну зарплату збільшимо до двох прожиткових мінімумів. Із неї не стягуватиметься податок на дохід.	+	-	+	НВ	Конкретні ініціативи відсутні.
3.	Зробимо перерахунок пенсій. Вони зростуть не на 100 гривень, як перед виборами, а на 334 гривні, як того вимагає закон.	+	-	+	НВ	Законопроект № 3126 щодо покриття дефіциту Пенсійного фонду за рахунок збору з операцій з офшорними юрисдикціями. Законопроект № 3024 щодо надання Пенсійному фонду право залучати безвідсоткові позики у фінансових установах.
4.	Несправедлива пенсійна «реформа» Януковича-Азарова-Тігіпка буде скасована.	+	+	+	НВ	Законопроект Батьківщини №1073, який фактично скасовував би реформу, не отримав підтримки парламенту.
5.	Порядок нарахування пенсій буде єдиним для всіх. Розмір пенсії залежатиме від трудового стажу, зарплати і умов праці. «Спецпенсій» не буде	+	-	+	НВ	Законопроект №1096 (СушкевичВ.) пропонує частково врегулювати питання підвищених пенсій. Законопроект №2221 (Яценюк-Кличко-Тягнибок) покликаний позбавити привілеїв топ-посадовців – вручено подання комітету про відхилення.

6.	Приведемо військові пенсії у відповідність до рівня грошового забезпечення тих, хто служить зараз.	+	-	+	НВ	Конкретні ініціативи відсутні.
7.	Позбавимо Уряд права самостійно зменшувати розмір пільг і соціальних виплат. Відновимо дію соціальних законів.	+	-	+	НВ	Конкретні ініціативи відсутні.
8.	Молодь отримає робочі місця. Ухвалимо закон, який гарантує перше робоче місце випускникам вузів, котрі навчалися за держзамовленням.	+	+	+	НВ	Схожі ініціативи інших політичних сил перебувають на розгляді комітетів.
9.	На потреби ЖКГ і домогосподарств спрямуємо газ внутрішнього видобутку.	+	+	+	НВ	Законопроект №1215 (Власенко С.) про заборону експорту газу внутрішнього видобутку – відкликано.
10.	Поки істотно не підвищиться рівень життя, заборонимо стягувати пеню за заборгованість із комунальних платежів, а тим більше позбавляти людей житла.	+	+	+	НВ	Законопроект Батьківщини №2426 про повернення до Державного бюджету України безпідставно списаної заборгованості підприємств паливно-енергетичного комплексу.
11.	Права пацієнта на гарантоване безкоштовне медичне обслуговування будуть захищені Законом.	+	-	-	НВ	Формально подібні права захищені Конституцією.
12.	Розширимо мережу загальнодоступних медичних закладів, передамо до неї лікарні для депутатів і чиновників, зокрема «Феофанію».	+	+	+	НВ	Законопроект №2221 (Яценюк-Кличко-Тягнибок) покликаний позбавити привілеїв топ-посадовців – парламент провалив голосування по проекту.
13.	Для людей із особливими потребами реалізуємо програму «Безбар'єрна Україна».	+	-	+	НВ	Конкретні ініціативи відсутні.
14.	Сільські школи, лікарні, дитячі садки закритись не будуть.	+	-	-	НВ	Конкретні ініціативи відсутні.
15.	Кожна сільська школа отримає швидкісний доступ до Інтернету.	+	+	+	ЧВ	Подібний проект реалізується виконавчою владою.
16.	Освіта стане доступною і сучасною. Розширимо мережу дошкільних установ. У середній школі реалізуємо програму «Знай англійську – як українську».	+	-	-	НВ	Ідея про важливість англійської мови не отримала вираження у законопроектах Батьківщини. Законопроект № 3046 пропонує встановити окремий порядок для створення можливості розміщення бюджетними науковими установами надходжень, отриманих від їх основної діяльності та грантів, а також контролю за їх використанням. Законопроект № 2157а про включення до Державного фонду регіонального розвитку видатків на будівництво, реконструкцію, капітального ремонту загальноосвітніх шкіл, дошкільних навчальних закладів, закладів позашкільної освіти, спортивних майданчиків.

17.	Збережемо систему зовнішнього незалежного оцінювання як гарантію рівних можливостей і захисту від корупції при вступі до вузів	+	+	+	В	Система ЗНО наразі функціонує.
18.	Запровадимо державні гранти на отримання вищої освіти, стимулюватимемо дистанційне навчання молоді в провідних зарубіжних університетах.	+	-	-	НВ	Законопроекти подібної тематики відсутні.
19.	Чисте повітря, чиста вода, чисті міста і села – наша мета.	+	+	+	НВ	Екологічний законопроект №2503 не знайшов підтримки парламенту.
20.	Пріоритетним завданням стане формування сучасної української політичної нації із неповторною національною ідентичністю, власною історією та спільним європейським майбутнім.	-	+	+	ЧВ	Попри абстрактність обіцянки, політична сила регулярно повертає до політичного дискурсу питання ідентичності так культури.
21.	Наповнимо реальним змістом статус української мови як єдиної державної. Сприяємо її повноцінному застосуванню в усіх сферах суспільного життя, зокрема на телебаченні, радіо, у книговидавництві, кінематографі та шоу-бізнесі.	+	+	+	НВ	Законопроект № 1233 подібної тематики депутати від ВО подали разом із свободівцями. Документ вручено на заміну.
22.	Створимо умови для вільного розвитку усіх мов, гарантуємо права національних меншин згідно з європейськими стандартами.	+	+	+	НВ	Законопроект № 1233 подібної тематики депутати від ВО подали разом із свободівцями. Документ вручено на заміну.
Держава						
1.	Ухваленням закону про імпичмент Президента ми розпочнемо усунення Януковича	+	+	+	НВ	Законопроект №2220 (Яценюк-Кличко-Тягнибок) про порядок імпичменту Президента – вручено подання комітету щодо відхилення.
2.	Ухвалимо закон, який дасть вам змогу відкликати депутатів.	+	-	+	НВ	Конкретні ініціативи відсутні.
3.	У парламенті голосуватимемо лише персонально.	+	+	+	ЧВ	Журналісти виявили окремі випадки «кнопкодавства», яких, тим не менш, значно менше, ніж у партії влади.
4.	Встановимо кримінальну відповідальність для тих, хто голосує за іншого депутата.	+	+	+	НВ	Подібний проект «Свободи» було відкликано. Законопроект №2001(Яворівський В.) пропонував встановити голосування підняттям руки у випадку змін до Конституції – документ було повернуто суб'єкту ініціативи.
5.	Скасуємо недоторканність для всіх – Президента, народних депутатів і суддів. Видатки на утримання влади скоротимо удвічі.	+	+	+	НВ	Законопроект №2221 (Яценюк-Кличко-Тягнибок) покликаний позбавити привілеїв топ-посадовців – ВР не підтримала документ.

6.	Пільги можновладцям – скасуємо. Позбавимо посадовців державних резиденцій і дач. Повернемо Межигір'я державі.	+	+	+	НВ	Законопроект №2221 (Яценюк-Кличко-Тягнибок) покликаний позбавити привілеїв топ-посадовців – ВР не підтримала документ.
7.	Створимо Національне антикорупційне бюро, яке зламає хребет корупції у владі, насамперед у правоохоронних органах.	+	+	+	НВ	Відповідний законопроект №2218(Яценюк-Кличко-Тягнибок) не було прийнято.
8.	Проведемо антикорупційну люстрацію усіх чиновників, починаючи з суддів, прокурорів і слідчих.	+	+	+	НВ	Проект створення Національного антикорупційного бюро не було прийнято.
9.	Унаслідок люстрації відбудеться очищення суддівської системи та державної служби.	+	+	+	НВ	Проект створення Національного антикорупційного бюро не було прийнято.
10.	Конституційний Суд буде ліквідовано конституційними змінами.	+	-	-	НВ	Законопроект №2724 (Князевич Р.) покликаний вдосконалити механізм виконання рішень КСУ.
11.	Відновимо парламентський і громадський контроль над силовими структурами.	+	-	+	НВ	Конкретні ініціативи відсутні.
12.	Чітко визначимо їх функції, скоротимо чисельність. Ці структури захищатимуть не владу від народу, а права і свободи українських громадян.	+	-	+	НВ	Конкретні ініціативи відсутні.
13.	Служба в лавах українського війська буде престижною. Надамо громадянському суспільству, журналістам і опозиції ефективні важелі контролю за діями влади.	+	-	+	НВ	Конкретні ініціативи відсутні.
14.	Ми зупинимо репресії, звільнимо Юлію Тимошенко, Юрія Луценка, усіх політичних в'язнів.	+	+	+	ЧВ	Активність щодо цих питань у політичному дискурсі отримала певний результат – звільнення Юрія Луценка.
15.	На відміну від чинного режиму, ми не дозволимо обмежувати свободу слова, права громадян на зібрання і мирний протест.	+	-	+	НВ	Конкретні ініціативи відсутні.
Світ						
1.	Ліквідуємо кризу у відносинах із Євросоюзом.	+	+	+	ЧВ	Діалог з євроструктурами переважно стосується питання Юлії Тимошенко. Наразі євроінтеграційні процеси значно активізувалися – і Батьківщина підтримає єврозакони.
2.	Забезпечимо підписання та ратифікацію Угоди про асоціацію та зону вільної торгівлі з ЄС.	+	+	+	ЧВ	Цим питанням наразі більше опікується влада, у той час як ВО Батьківщина намагається використувати цю позицію як метод тиску на владу. Саміт у Вільносі дає Києву шанси на угоду з ЄС.
3.	Досягнемо безвізового режиму з країнами Євросоюзу, партнерства з Російською Федерацією.	+	+	+	НВ	Конкретні ініціативи відсутні.

ПРИЦІЛ НА 2015: ПАРТІЯ «УДАР ВІТАЛІЯ КЛИЧКА»

Як і у представників інших фракцій, у УДАРівців фактично відсутні законопроекти, які б прямо транслювали їх програмові тези. Відчутна частка документів стосується незначних правок існуючих норм та точкових бюджетних коригувань. Варто відзначити, однак, ідею законодавчого закріплення можливості «перехресного» вступу на магістратуру у циклі вищої освіти (тема, що стала предметом конфлікту Міністерства освіти і науки із Києво-Могилянською академією — питання можливості вступу на магістратуру на спеціальність, відмінну від отриманої на бакалавраті). Крім того, УДАР також запропонував проект Закону про всеукраїнській референдум, висунувши ідею обов'язковості його результатів.

Одним із найбільш помітним змін у поведінці УДАРу стало відчутне охолодження інтересу до виборів мера Києва. Зокрема, успіх на передвиборчій кампанії 2012 та позитивна динаміка рейтингів партії та її лідера закладає підвалини для серйозних амбіцій на президентські перегони 2015 року. Відповідно, варто очікувати на активізацію фракційної роботи — зокрема, щодо підготовки плацдарму для подальшої боротьби Віталія Кличка за посаду голови держави.

Мала чисельність фракції порівняно з парламентськими титанами, а також почасти відсутність значного досвіду законотворчої роботи у багатьох нардепів з команди Віталія Кличка послаблює ефективність підготовки проектів законів. Відчутну частину документів депутати фракції готують із членами інших фракцій — як правило, колег по комітетам.

Парламентарі від УДАРу, на відміну від колег з інших політичних сил, практично не вирізнялися скандальними чи «дивними» законопроектами. Порівняно із двома найбільшими фракціями, які найбільшу частку проектів готують стосовно економічних та фінансових питань, тема грошей для членів команди Кличка лише на другому місці — її випередили проекти стосовно змін у правоохоронній системі.

Тим не менш, як і у представників інших фракцій, у УДАРівців фактично відсутні законопроекти, які б прямо відображали їх програмові тези. Відчутна частка документів стосується незначних правок існуючих норм та точкових бюджетних коригувань. Варто відзначити, однак, пропозицію законодавчого закріплення можливості «перехресного» вступу на магістратуру у циклі вищої освіти (тема, що стала предметом конфлікту Міністерства освіти і науки із Києво-Могилянською академією — питання можливості вступу на магістратуру на спеціальність, відмінну від отриманої на бакалавраті). Крім того, УДАР також запропонував проект Закону про всеукраїнській референдум, висунувши ідею обов'язковості його результатів. Також ударівці потурбувалися про захист свободи мирних зібрань з відповідним законопроектом.

Партія Віталія Кличка фокусує більше зусиль на присутність у публічному та медійному просторі. Зокрема, реагуючи на скандальні події у Врадіївці, політична сила організувала піший марш на Київ, вимагаючи від влади звернути увагу на ґрунтовні проблеми правоохоронної системи. Більше того, враховуючи позитивну динаміку рейтингу УДАРу, партія обрала коректну тактику — поміркованості із виваженими реакціями на найбільш гучні політичні та суспільні події. Тим не менш, це не покращує якість її парламентської роботи. Євроінтеграційна активність влади дає шанс УДАРу більш активно співпрацювати із більшістю заради реалізації власних обіцянок.

Пропонуємо ознайомитися із ініціативами та заявами ударівців, що здобули певного медійного резонансу.

- Зокрема, УДАР разом із Свободою піддав нищівній критиці ідею уряду щодо можливої приватизації НАК Нафтогаз України.
- Нардеп Ярослав Дубневич запропонував скасувати податок на нерухомість для релігійних організацій.
- Фракція також підготувала законопроект, який мав би скасувати спеціальні номерні знаки для депутатів Верховної Ради.
- Разом із комуністами та регіоналами депутати УДАРу запропонували примусити Укрзалізницю узгоджувати графік руху поїздів із облдержадміністраціями.
- Ударівець став співавтором законотворчої ініціативи экс-бютівця Сергія Міщенко стосовно розширення кола осіб, яких може помилувати Президент. Автори документу прямо вказали на мотивацію – звільнення Юлії Тимошенко.
- Коментуючи ініціативу колег, ударівець Валерій Карпунцов заявив, що українець із судимістю не повинен мати права балотуватися на посаду Президента.
- Віталій Кличко вніс законопроект стосовно об'єднання посад голови КМДА та мера Києва задля відновлення політичного впливу міського голови столиці.
- Однією з найбільш цікавих ідей стала пропозиція ударівця Едуарда Гурвіца увести обов'язковий синхронний переклад виступів депутатів з російської на українську.
- Попри підтримку більшості євроінтеграційних законів, на схваленні яких наполягав голова держави, УДАР разом із Батьківщиною та Компартією відмовився голосувати за проект стосовно виконання судових рішень. Крім того, Кличко засудив Януковича за декларативність.

* * *

Досліджуваний період охоплює діяльність фракції політичної партії «УДАР Віталія Кличка» у Верховній Раді України VII скликання від початку її роботи, з грудня 2012 року – до 31 липня 2013 року.

Всі обіцянки було проаналізовано на предмет їх *чесності* певний нормативний критерій, який поєднує у собі моральні засади з ідеєю відповідальності влади перед громадянами. Ідея *чесності* передвиборчої програми має три умовні критерії:

РЕАЛІЗМ: уникнення обіцянок, які партія свідомо не може виконати. У дослідженні очевидно утопічні або занадто абстрактні обіцянки було позначено як нереальні;

ЩИРІСТЬ: ухилення від обіцянок, які не планується виконувати. Цьому критерію не відповідають, зокрема, ті обіцянки політичних партій, які не отримали формального вираження принаймні у вигляді законопроекту;

ПОСЛІДОВНІСТЬ: уникнення обіцянок, які суперечать одна одній. Винятком для цього критерію є непередбачувані обставини, з-поміж іншого економічна криза, що дозволяє владі не дотриматися власного слова.

У фокусі дослідження перебувають законодавчі акти, ініційовані народними депутатами, які належать до певної фракції Верховної Ради України. Для зручності та наочності аналізу всі обіцянки згруповані (і, відповідно, нормативно-правові акти та їх проекти) у чотири умовні категорії.

Назва кожної з них відповідає головному об'єкту регулювання (чи основного впливу) обіцянки:

- **гроші** (питання бюджету, фінансів, промисловості, підприємництва – все, що стосується господарської та економічної діяльності в Україні);
- **людина** (широка категорія, що поєднує соціальні, гуманітарні, культурні, екологічні питання, – все, що торкається якості життя громадян України);
- **держава** (охоплює питання державного будівництва, системи права, судової реформи, боротьби з корупцією, а також включає сферу державного будівництва та установчих повноважень Верховної Ради України);
- **світ** (ініціативи щодо зовнішньої політики України, питання геополітичної орієнтації та характеру відносин з іншими країнами).

Статус обіцянки визначається скорочено:

В – **виконана обіцянка** (якщо певна обіцянка була реалізована, вона отримує статус «*виконано*»)

ЧВ – **частково виконана** (якщо обіцяні результати були досягнуті, однак повного втілення не відбулось, – «*частково виконано*»)

НВ – **невиконана обіцянка** (у протилежному випадку обіцяння набуло статусу «*не виконано*». Ця категорія має додаткове розшарування наприкінці року: «*відхилено*» (відповідний обіцянці законопроект був поставлений на голосування, але не здобув підтримки народних депутатів і був відхилений) та «*забуто*» (обіцянка, яку партія не реалізувала у жодному законопроекті).

УДАР						
№	Обіцянки	Реалізм	Щирість	Послідовність	Статус	Примітки
Гроші						
1.	Змусити бюджет працювати в інтересах усіх громадян	-	-	-	НВ	Абстрактна та нереалістична обіцянка
2.	Створити систему обов'язкової публічної бюджетної звітності, за якої кожен громадянин зможе в режимі реального часу стежити за доходами і витратами бюджетів всіх рівнів.	+	+	+	НВ	Законопроект №1229 про скасування можливості перевищення бюджетних призначень. (В. Пинзеник)
3.	Забезпечити прозорість системи державних закупівель.	+	+	+	ЧВ	Проект №2207 про підсилення прозорості системи державних закупівель.
4.	Протидіяти концентрації прав власності на підприємства однієї галузі.	+	-	+	НВ	Законопроекти подібної тематики відсутні.
5.	Забезпечити рівні стартові можливості для всіх	-	+	+	НВ	Заскладна і абстрактна обіцянка.
6.	Продавати і здавати в оренду землі державної і комунальної власності винятково на аукціонах.	+	-	+	НВ	Проектів з такою ініціативою немає.
7.	Надати право власності на землі сільськогосподарського призначення виключно фізичним особам – громадянам України.	+	-	+	НВ	Проектів з такою ініціативою немає.
8.	Стимулювати підприємства, які використовують альтернативні джерела енергії, енергозберігаючі та чисті технології виробництва, а також інвестують у виробток енергоносіїв в Україні.	+	-	+	НВ	Проектів з такою ініціативою немає.
9.	Забезпечити коштами місцеві громади. Залишити 100% податку на доходи фізичних осіб, податку на землю та податку на нерухомість у громадах.	+	+	+	НВ	Законопроект №1090-1 стосовно бюджету Києва (залишити 100% податку на доходи фізосіб) – вручено подання комітету про відхилення. Проект №2334 (Сольвар Р.) – зарахування до місцевих бюджетів мита за нотаріальне оформлення нерухомості. Законопроект № 2994 щодо запровадження субвенції місцевим бюджетам на проведення містобудівного моніторингу, створення і ведення містобудівного кадастру відповідних територій, розроблення (оновлення) містобудівної документації.
10.	Гарантувати, що перерозподіл надходжень від решти податків забезпечить фінансування потреб громади.					Законопроект №1229 (В. Пинзеник) про скасування можливості перевищення бюджетних призначень. Проект №2706 про розподіл бюджетних субвенцій. Проект №2029а – про виплату податків за місцем фактичного розташування бізнесу.
11.	Скоротити час для реєстрації нового бізнесу до 30 хвилин.	+	-	+	НВ	Проектів з такою ініціативою немає.

12.	Скоротити кількість загально-державних податків і зборів, залишивши: податок на доходи фізичних осіб, податок на прибуток підприємств, податок на додану вартість, єдиний соціальний внесок, акцизний збір, податки на нерухомість і землю.	+	-	+	НВ	Проектів з такою ініціативою немає.
13.	Удосконалити спрощену систему оподаткування для малого та мікробізнесу.	+	-	+	НВ	Проектів з такою ініціативою немає.
14.	Наблизити загальну систему оподаткування за принципами адміністрування до спрощеної.	+	-	+	НВ	Проектів з такою ініціативою немає.
15.	Встановити нульову ставку податку на прибуток: для новостворених підприємств – на 3 роки, для створених на депресивних територіях і на селі – на 5 років.	+	-	+	НВ	Проектів з такою ініціативою немає.
16.	Стимулювати інвестиції у комунальну, транспортну, інформаційну, медичну інфраструктуру у громадах.	+	-	-	НВ	Законопроект №1227 (Пинзеник В.) про скасування пільгового оподаткування для інвестиційних проектів.
Людина						
1.	Виплачувати соціальну допомогу на виховання дітей у малозабезпечених сім'ях до досягнення ними 15 років.	+	-	+	НВ	Проектів з такою ініціативою немає.
2.	Забезпечити реальну рівність доходів, можливостей працевлаштування і кар'єри для жінок і чоловіків.	+	+	+	ЧВ	Парламентські слухання на тему забезпечення рівності прав жінок і чоловіків.
3.	Інвестувати у молодь. Запровадити державне квотування робочих місць для молоді на підприємствах та установах.	+	+	+	ЧВ	Аналогічний проект Партії регіонів.
4.	Стимулювати підприємства, які беруть на роботу і стажування молодь.	+	+	+	ЧВ	Аналогічний проект Партії регіонів.
5.	Гарантувати доступність житла для молодих сімей.	+	+	+	ЧВ	Аналогічний проект Партії регіонів.
6.	Завершити створення професійної армії.	+	-	+	НВ	Проектів з такою ініціативою немає.
7.	Збільшити бюджетні видатки на Збройні Сили України щонайменше до 2% ВВП, зосередившись на технічній модернізації армії.	+	-	+	НВ	Проектів з такою ініціативою немає.
8.	Стимулювати створення робочих місць в регіонах.	+	-	-	НВ	Законопроект про визнання нечинним закону про стимулювання інвестицій задля створення нових робочих місць.
9.	Відмовитись від політики дешевої робочої сили	+	-	+	НВ	Проектів з такою ініціативою немає.

10.	Встановити мінімальні зарплати та пенсії на рівні, який гарантує повноцінне життя, а не виживання.	+	+	+	НВ	Проект №1236 про дотримання соціальної справедливості у пенсіях.
11.	Забезпечити рівень доходів громадян, який дозволить кожному працюючому, не економлячи на харчах та одязі, на місячну зарплату купити холодильник або пральну машину; пересічній сім'ї протягом 5 років придбати автомобіль, протягом 10 років – житло.	-	+	+	НВ	Обіцянка із чітко окреслених результатом, проте без вказання шляхів реалізації.
12.	Запровадити адресність як основний принцип призначення соціальної допомоги, унеможливити її одержання заможними особами.	+	-	+	НВ	Проектів з такою ініціативою немає.
13.	Застосувати єдиний для всіх принцип нарахування пенсій. Поетапно перейти до накопичувальної пенсійної системи.	+	+	+	НВ	Проект №1236 про дотримання соціальної справедливості у пенсіях.
14.	Стимулювати підприємства, які інвестують у підтримку освітніх, медичних, громадських і культурних проектів.	+	-	-	НВ	Законопроект №1227 (Пинзеник В.) про скасування пільгового оподаткування для інвестиційних проектів.
15.	Поетапно запровадити доступну і прозору систему обов'язкового медичного страхування, гарантованого державою.	+	-	+	НВ	Проектів з такою ініціативою немає.
16.	Щорічно збільшувати бюджетну підтримку інфраструктури здорового способу життя, фізичної культури і спорту.	+	-	+	НВ	Проектів з такою ініціативою немає.
17.	Гарантувати обов'язковість і безоплатність повної середньої освіти, безоплатність професійно-технічної освіти.	+	+	+	НВ	Проект №1187-1 Закону про вищу освіту
18.	Надати вищим навчальним закладам широкі автономні права, зокрема залучати бізнес до прозорого фінансування їхньої діяльності та комерціалізувати власні наукові розробки.	+	+	+	НВ	Проект №1187-1 Закону про вищу освіту.
19.	Започаткувати прозору програму державних грантів для навчання обдарованої молоді у найкращих вищих навчальних закладах України і світу.	+	-	+	НВ	Проектів з такою ініціативою немає.
20.	Підтримати український культурний продукт. Стимулювати інвестиції у сферу культури: національне книговидавництво, кінематограф і кінопрокат, написання музичних і літературних творів.	+	-	+	НВ	Проектів з такою ініціативою немає.

Держава						
1.	Запровадити прозорі і єдині для всіх правила	-	+	+	НВ	Занадто абстрактна обіцянка.
2.	Скоротити кількість державних органів, які мають дозвільні, контрольні та каральні повноваження. Мінімізувати взаємодію громадянина з чиновником.	+	-	+	НВ	Проектів з такою ініціативою немає.
3.	Реалізувати принцип єдиного вікна та прозорого офісу в усіх сферах взаємодії громадянина і держави.	+	-	+	НВ	Проектів з такою ініціативою немає.
4.	Зобов'язати саме чиновника, а не громадянина, збирати усі необхідні довідки.	+	-	+	НВ	Проектів з такою ініціативою немає.
5.	Протягом року забезпечити перехід на електронний документообіг.	+	-	+	НВ	Проектів з такою ініціативою немає.
6.	Повернути киянам право на самоврядування	+	+	+	ЧВ	Законопроект УДАРу №1032 – вручено подання комітету про розгляд. Наразі УДАР відстоює ідею проведення місцевих виборів у Києві у поточному році – протест проти рішення КСУ щодо виборів у 2015 році.
7.	Надати обраному киянами міському голові повноваження голови Київської міської державної адміністрації.	+	+	+	НВ	Законопроект УДАРу №1032 – вручено подання комітету про розгляд.
8.	Забезпечити виділення достатніх коштів з місцевих бюджетів для діяльності органів самоорганізації населення.	+	-	+	НВ	Проектів з такою ініціативою немає.
9.	Провести антикорупційну люстрацію – після незалежної перевірки всіх чиновників, правоохоронців, суддів та прокурорів, звільнити з посад всіх корупціонерів.	+	+	+	НВ	Відповідний законопроект Кличка-Яценюка-Тягнибока №2218 не було прийнято.
10.	Створити для виявлення і притягнення до відповідальності корупціонерів незалежне Антикорупційне агентство.	+	+	+	НВ	Відповідний законопроект Кличка-Яценюка-Тягнибока №2218 не було прийнято.
11.	Запровадити механізм відкликання депутатів всіх рівнів.	+	-	+	НВ	Від політичної сили подібних ініціатив не надходило.
12.	Народна законодавча ініціатива. Законопроект, підтриманий 150000 громадян України, має розглядатися парламентом першочергово.	+	-	+	НВ	Від політичної сили подібних ініціатив не надходило.

13.	Народне вето. Забезпечити громадянам право скасовувати на референдумі рішення органів державної влади і місцевого самоврядування – за винятком питань, референдум щодо яких заборонений Конституцією України.	+	+	+	ЧВ	Проект закону про всеукраїнський референдум.
14.	Народний вотум недовіри. Надати можливість громадам ухвалювати на місцевому референдумі рішення про недовіру голові місцевої державної адміністрації, керівнику міліції і податкової, прокурору, судді – що матиме наслідком дострокове припинення їх повноважень.	+	-	+	НВ	Від політичної сили подібних ініціатив не надходило.
15.	Зробити систему судів простою і зрозумілою.	+	+	+	НВ	Проект №2019 щодо забезпечення європейських стандартів публічності у судовій системі.
16.	Призначати усіх суддів Вищою радою юстиції. Формувати її склад виключно на З'їзді суддів України.	+	+	-	НВ	Проект №2161 передбачав обрання частини суддів територіальними громадами – відкликаний.
17.	Запровадити суд з 12 присяжних для розгляду тяжких злочинів.	+	-	+	НВ	Від політичної сили подібних ініціатив не надходило.
18.	Запровадити на виборах до парламенту та до місцевих рад (крім сільських і селищних) суто пропорційну виборчу систему з відкритими списками. Для парламентських виборів передбачити існування регіональних багатомандатних округів. Депутатів сільських і селищних рад обирати за мажоритарною системою.	+	-	+	НВ	Від політичної сили подібних ініціатив не надходило.
19.	Запровадити проведення виборів міських голів у два тури.	+	+	+	НВ	Законопроект №1090-1 – надано для ознайомлення.
20.	Надати право голосування на місцевих виборах громадянам, яким на день голосування виповнилося 16 років.	+	-	+	НВ	Від політичної сили подібних ініціатив не надходило.
21.	Підтримати критичні сфери безпеки країни.	+	-	+	НВ	Від політичної сили подібних ініціатив не надходило.

НА СВОЇЙ ХВИЛІ: ВО «СВОБОДА»

Свободівці, окрім екзотичної для стін парламенту фізичної активності, виявили особливу активність стосовно соціальної сфери. Серед інших ініціатив вони запропонували змінити закон про нацменшини законом про національні меншини та право на ідентичність. Крім того, представники фракції активно опікувалися питанням заборони реклами алкоголю та тютюну. Разом із колегами з ПР, КПУ та УДАРу свободівці запропонували офіційно визнавати ступені вищих духовних навчальних закладів. Більше того, на фоні посилення економічних проблем та карколомної податкової політики влади, партія укотре порушила питання переосмислення радянської історії та Другої Світової війни. Зокрема, проблема правового статусу та соціального захисту бійців ОУН-УПА міститься у законопроекті під обтічно названим законопроектом «про статус та гарантії соціального захисту учасників боротьби за незалежність України у ХХ столітті». Окремий документ свободівці присвятили жертвам політичних репресій в Україні.

Свободі вперше вдалося потрапити у стіни українського парламенту, проте депутати-націоналісти встигли довести свої відмінності від «корифеїв» Верховної Ради – зокрема, «бійцівською» активністю. Окрім традиційних для українських депутатів точкових (і часто неактуальних та недоцільних) правок чинного законодавства, свободівці також намагаються реалізувати частину своїх тез, які є нетиповими для парламентських стін.

Зокрема, партія виявляє особливу активність стосовно соціальної сфери. Депутати від Свободи запропонували серед інших ініціатив змінити закон про нацменшини законом про національні меншини та право на ідентичність. Крім того, представники націоналістичної фракції активно опікувалися питанням заборони реклами алкоголю та тютюну. Разом із колегами з ПР, КПУ та УДАРу свободівці запропонували офіційно визнавати ступені вищих духовних навчальних закладів.

Крім того, партія укотре порушила питання переосмислення радянської історії та Другої Світової війни. Так, проблема правового статусу та соціального захисту бійців ОУН-УПА міститься у законопроекті під обтічно названим законопроектом «про статус та гарантії соціального захисту учасників боротьби за незалежність України у ХХ столітті». Окремий документ свободівці присвятили жертвам політичних репресій в Україні.

Економічні ініціативи Свободи, на відміну від соціальних та культурних, містять менше радикальності (у контексті змін положень українського законодавства). Так, депутати-націоналісти торкалися окремих питань митних тарифів та акцизів, прозорості державних закупівель, підтримки сільськогосподарського виробництва (фізосіб-підприємців), зміни ряду податкових пільг. Прикмітною ініціативою стала ідея заборони виробництва та обігу в Україні слабоалкогольних напоїв. Паралельний законопроект від Свободи запропонував підвищити акцизні ставки на подібні напої. Свободівці також висунули пропозицію правок податкової політики з метою перерозподілити кошти бюджету заради інвестування у економічно нерозвинені регіони.

У той же час, за даними Фондації, за час роботи чинного скликання Верховної Ради, жоден проект Закону, висунутий виключно Свободою, не був ухвалений. Підтримку знаходять лише ті ініціативи, які члени ВО розробляють спільно із колегами з інших політичних сил. Таким чином, можна припускати,

що попри законотворчий креатив Свободі буде непросто самостійно реалізувати ряд тез власної передвиборчої програми – потрібно шукати компромісу із іншими нардепами, які навряд чи схвалять достатньо категоричні позиції націоналістів.

Саме через це існує небезпека посилення іміджу Свободи як радикальної політичної сили, що контрастуватиме з консерватизмом парламентської більшості. Ураховуючи електоральні настрої, влада може використати позиції ВО для ефективного протиставлення.

Наведемо добірку найбільш прикметних ініціатив ВО Свобода.

- Депутат від ВО запропонував змінити схему роботи київського метрополітену – зробивши графік його роботи цілодобовим.
- Свободівці також запропонували заборонити рекламу алкогольних, слабоалкогольних напоїв, пива, тютюнових виробів та відповідних торгових марок.
- Комітет ВР з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності відхилив законопроект Олександра Сича, Руслана Марцинківа та Руслана Зеника (всі – Свобода) стосовно заборони абортів.
- У новій редакції закону про нацменшини в Україні свободівці запропонували надати громадянам можливість вказувати свою національність у паспорті та свідоцтвах про акти громадянського стану.
- Ірина Фаріон та Юрій Михальчишин подали проект закону, який прибрав би з законодавства та навчальної літератури термін «Велика Вітчизняна війна» як такий, що викривлює історичну правду.
- Свобода також різко виступила проти антидискримінаційного законопроекту (стосовно прав секс-меншин), необхідного для подальшої лібералізації візового режиму з Європою.
- Націоналісти запропонували увести нове свято – День матері та День вишиванки.

* * *

Досліджуваний період охоплює діяльність фракції Всеукраїнського об'єднання «Свобода» у Верховній Раді України VII скликання від початку її роботи, з грудня 2012 року – до 31 липня 2013 року.

Всі обіцянки було проаналізовано на предмет їх *чесності* певний нормативний критерій, який поєднує у собі моральні засади з ідеєю відповідальності влади перед громадянами. Ідея *чесності* передвиборчої програми має три умовні критерії:

РЕАЛІЗМ: уникнення обіцянок, які партія свідомо не може виконати. У дослідженні очевидно утопічні або занадто абстрактні обіцянки було позначено як нереальні;

ЩИРІСТЬ: ухилення від обіцянок, які не планується виконувати. Цьому критерію не відповідають, зокрема, ті обіцяння політичних партій, які не отримали формального вираження принаймні у вигляді законопроекту;

ПОСЛІДОВНІСТЬ: уникнення обіцянок, які суперечать одна одній. Винятком для цього критерію є непередбачувані обставини, з-поміж іншого економічна криза, що дозволяє владі не дотриматися власного слова.

У фокусі дослідження перебувають законодавчі акти, ініційовані народними депутатами, які належать до певної фракції Верховної Ради України. Для зручності та наочності аналізу всі обіцянки згруповані (і, відповідно, нормативно-правові акти та їх проекти) у чотири умовні категорії.

Назва кожної з них відповідає головному об'єкту регулювання (чи основного впливу) обіцянки:

- **гроші** (питання бюджету, фінансів, промисловості, підприємництва – все, що стосується господарської та економічної діяльності в Україні);
- **людина** (широка категорія, що поєднує соціальні, гуманітарні, культурні, екологічні питання, – все, що торкається якості життя громадян України);
- **держава** (охоплює питання державного будівництва, системи права, судової реформи, боротьби з корупцією, а також включає сферу державного будівництва та установчих повноважень Верховної Ради України);
- **світ** (ініціативи щодо зовнішньої політики України, питання геополітичної орієнтації та характеру відносин з іншими країнами).

Статус обіцянки визначається скорочено:

В – **виконана обіцянка** (якщо певна обіцянка була реалізована, вона отримує статус «*виконано*»)

ЧВ – **частково виконана** (якщо обіцяні результати були досягнуті, однак повного втілення не відбулось, – «*частково виконано*»)

НВ – **невиконана обіцянка** (у протилежному випадку обіцяння набуло статусу «*не виконано*». Ця категорія має додаткове розшарування наприкінці року: «*відхилено*» (відповідний обіцянці законопроект був поставлений на голосування, але не здобув підтримки народних депутатів і був відхилений) та «*забуто*» (обіцянка, яку партія не реалізувала у жодному законопроекті).

ВО Свобода						
№	Обіцянки	Реалізм	Щирість	Послідовність	Статус	Примітки
Гроші						
1.	Розслідувати законність приватизаційних процесів, ініційованих Урядом Азарова.	+	+	+	НВ	Аналогічний законопроект Батьківщини.
2.	Повернути у власність держави стратегічні підприємства.	+	-	+	НВ	Подібний законопроект відсутній.
3.	Протидіяти запровадженню ринку землі сільськогосподарського призначення.	+	+	+	НВ	Мораторій на продаж землі було продовжено ще попереднім скликанням.
4.	Заборонити приватизацію стратегічних підприємств і повернути у державну власність раніше приватизовані.	+	-	+	НВ	Подібний законопроект відсутній.
5.	Гарантувати державний контроль над природними монополіями. Ліквідувати приватні монополії та олігополії.	+	+	+	ЧВ	Законопроект №1250 про ліквідацію приватних монополій.
6.	Повернути до комунальної власності підприємства-монополісти електро-, газо-, тепло- і водопостачання та водовідведення.	+	-	+	НВ	Подібний законопроект відсутній.
7.	Перевірити законність приватизації усіх великих підприємств. Повертати у державну власність та власність трудових колективів підприємства, власники яких не виконують соціальних, інвестиційних та інших зобов'язань.	+	-	+	НВ	Подібний законопроект відсутній.
8.	Забезпечити можливість найманим працівникам набути право власності на підприємства державної та комунальної власності, брати участь у їхньому управлінні та справедливому розподілі прибутків.	+	-	+	НВ	Подібний законопроект відсутній.
9.	Провести повну інвентаризацію всієї землі та нерухомості України. Створити Єдиний державний реєстр прав на нерухомість та землю і забезпечити його відкритість та прозорість.	+	+	+	НВ	Подібний проект був запущений Кабміном за підтримки ЄБРР.
10.	Заборонити торгівлю землею сільськогосподарського призначення. Надавати її у довгострокове володіння українським громадянам із правом родинного успадкування. Дозволити продавати законно набуті наділи лише державі.	+	+	+	НВ	Мораторій на продаж землі було продовжено ще попереднім скликанням. Інші тези не знайшли відображення у законопроектах.
11.	Скасувати податок на додану вартість	+	-	+	НВ	Подібний законопроект відсутній.

Моніторинг виконання передвиборчих обіцянок: грудень 2012 - липень 2013

12.	Запровадити єдиний соціальний податок із доходів громадян з прогресивною шкалою оподаткування та базовою ставкою 20%.	+	-	+	НВ	Подібний законопроект відсутній.
13.	Не оподатковувати доходи громадян у розмірі мінімальної заробітної плати.	+	-	+	НВ	Подібний законопроект відсутній.
14.	Встановити прогресивні податки на розкіш.	+	-	+	НВ	Подібний законопроект відсутній.
15.	Зобов'язати осіб, які вивели капітали в офшори, повернути їх в Україну та сплатити з них усі належні податки. Націоналізувати підприємства, заарештувати банківські рахунки та конфіскувати майно порушників.	+	+	+	ЧВ	Законопроект №1248 про повернення капіталів з офшорних зон.
16.	Забезпечити контроль держави над банківською сферою (державні банки мають становити щонайменше 30% банківського капіталу країни).	+	-	+	НВ	Подібний законопроект відсутній.
17.	Обмежити законом лихварські відсотки за банківськими кредитами для населення та підприємств України.	+	-	+	НВ	Подібний законопроект відсутній.
18.	Забезпечити безвідсоткові цільові державні кредити на відкриття власної справи.	+	-	+	НВ	Подібний законопроект відсутній.
19.	Запровадити соціально справедливу спрощену систему оподаткування.	+	-	+	НВ	Подібний законопроект відсутній.
20.	Зменшити фіскальний тиск держави на всі верстви суспільства, які виробляють національний продукт, зокрема, на дрібне та середнє підприємництво.	+	-	+	НВ	Подібний законопроект відсутній.
21.	Запровадити прогресивну шкалу оподаткування за принципом: «малий бізнес – малі податки, великий бізнес – великі податки».	+	-	+	НВ	Подібний законопроект відсутній.
22.	Забезпечити пільгові умови повернення на Батьківщину всіх українських заробітчани. Зароблені ними гроші і майно, за умови їх вкладення у підприємницьку діяльність в Україні, вважати інвестиціями, які не оподатковуються.	+	-	+	НВ	Подібний законопроект відсутній.
Людина						
1.	Скасувати антиукраїнський закон Ківалова-Колесніченка «Про засади державної мовної політики».	+	-	+	НВ	Подібний законопроект відсутній.

2.	Збереження національної ідентичності та відновлення історичної справедливості замість розгулу українофобії та реваншу радянської імперії.	-	+	+	ЧВ	Абстрактна обіцянка. Тим не менш, свободівці запропонували переглянути радянську історію через соцзахист бійців за незалежність України у 20 сторіччі, порушучи питання жертв політрепресій. Крім того, депутати запропонували заборони термін Велика Вітчизняна війна у підручниках та законах як такий, що викривлює історичну правду.
3.	Ухвалити Закон «Про захист української мови». Створити Державний комітет мовної політики.	+	-	+	НВ	Подібний законопроект відсутній.
4.	Скасувати оподаткування на україномовне книговидання, аудіо- та відеопродукцію, програмне забезпечення.	+	-	+	НВ	Подібний законопроект відсутній. Законопроект № 2978 запроваджують ставки мита на імпорту книжкову продукцію, одночасно законопроект № 2979 у Бюджетному кодексі надходження від цього мита спрямовуються на поповнення фондів бібліотек книжками українського виробництва українською мовою
5.	Спрямувати кожен шосту гривню з прибутку від прокату іноземної кінопродукції на розвиток вітчизняної кіноіндустрії.	+	-	+	НВ	Подібний законопроект відсутній.
6.	Регламентувати вживання української мови у ЗМІ відповідно до кількості українців – не менше ніж 78% від друкованої площі та ефірного часу.	+	-	+	НВ	Подібний законопроект відсутній.
7.	Зобов'язати усі ЗМІ інформувати громадян про всіх своїх власників (для преси – у кожному номері; для ТБ та радіо – щоденно в ефірі).	+	+	+	ЧВ	Влітку було ухвалено закон, який зобов'язує ЗМІ розкривати дані про своїх власників.
8.	Налагодити вітчизняне виробництво україномовного програмного забезпечення для державних установ, навчальних закладів і вільного продажу. Зобов'язати бюджетні установи користуватися лише українським програмним продуктом.	+	-	+	НВ	Подібний законопроект відсутній.
9.	Визнати вояків ОУН-УПА учасниками національно-визвольної боротьби за державну Незалежність України. Оголосити 14 жовтня – День створення УПА – державним святом.	+	+	+	НВ	Проект №2685 подібного змісту було подано депутатами минулого скликання, наразі наданий для ознайомлення.
10.	Відкрити всі архіви ВЧК-ГПУ-НКВД-МГБ-КГБ, які зберігаються у Центральному та обласних архівах СБУ.	+	-	+	НВ	Подібний законопроект відсутній.

Моніторинг виконання передвиборчих обіцянок: грудень 2012 - липень 2013

11.	Ухвалити новий закон про громадянство, який унеможливить практику подвійного громадянства.	+	-	+	НВ	Подібний законопроект відсутній.
12.	Заборонити рекламу тютюнових виробів та алкогольних напоїв на всій території України.	+	+	+	НВ	Проект №2062 стосується заборони зловживання у продажі алкоголю та тютюну.
13.	Запровадити кримінальну відповідальність за пропаганду наркоманії та сексуальних збочень.	+	+	+	НВ	Проект №2133 має на меті заборону усиновлення українських дітей особами у гей-шлюбів.
14.	Відмінити несправедливу пенсійну реформу та грабіжницький Податковий кодекс.	+	+	+	НВ	Проект №2868 спрямований на відновлення соціальної справедливості у пенсійній системі.
15.	Ліквідувати соціальну прірву між багатими та бідними, стимулюючи розвиток середнього класу, який становитиме не менше ніж 60% від працездатного населення.	-	+	+	НВ	Не вказаний механізм реалізації обіцянки.
16.	Запровадити погодинну оплату праці. Встановити п'ятикратне співвідношення між максимальною і мінімальною погодинною заробітною платою у працівників бюджетної сфери.	+	+	+	НВ	Подібний законопроект відсутній.
17.	Узалежнити пенсійний вік від середньої тривалості життя. Встановити пряму залежність розміру пенсії від стажу роботи та допустиме п'ятикратне співвідношення між максимальною і мінімальною пенсією для солідарної пенсійної системи.	+	+	+	НВ	Подібний законопроект відсутній.
Держава						
1.	Зупинити наступ олігархічної диктатури та не допустити узурпації влади режимом кримінально-олігархічних кланів. Унеможливити будь-які спроби конституційного перевороту.	+	+	+	НВ	Свобода намагається реалізувати обіцянку шляхом протестів у парламенті та громадянських акцій.
2.	Запровадити обов'язковий іспит з української мови для держслужбовців та кандидатів на виборні посади. Зобов'язати всіх держслужбовців вживати українську мову на роботі та під час публічних виступів.	+	-	+	НВ	Подібний законопроект відсутній.
3.	Протидіяти політичній корупції – купівлі народних депутатів.	+	+	+	В	Жоден депутат, обраний від Свободи, не долучився до більшості. Депутати-націоналісти влаштували публічну акцію проти перших «тушок» – батька та сина Табалових
4.	Ухвалити закон про імпічмент Президента України.	+	+	+	НВ	Законопроект №2220 про порядок імпічменту Президента – вручено подання комітету щодо відхилення.

5.	Висловити недовіру та відправити у відставку Уряд Азарова-Тігіпка-Табачніка у повному складі.	+	+	+	НВ	Проект про недовіру урядові не отримав потрібної кількості голосів.
6.	Провести люстрацію – докорінне очищення – влади.	+	-	+	НВ	Свобода не має доступу до виконавчої гілки влади, а проектів подібної тематики подано не було.
7.	Призначати на звільнені після люстрації вакансії молодих фахівців, випускників українських вишів, відібраних за критеріями патріотизму і професіоналізму.	-	-	+	НВ	Критерій патріотизму виглядає достатньо сумнівно, крім того, Свобода не має наразі впливу на виконавчу владу.
8.	Запровадити в кримінальному законодавстві принцип «що вища державна посада, то вищий рівень відповідальності за скоєний злочин».	+	+	+	НВ	Проект №2577 щодо удосконалення окремих положень антикорупційного законодавства.
9.	Встановити пропорційну систему виборів до парламенту за відкритими виборчими списками.	+	-	+	НВ	Подібна ініціатива відсутня.
10.	Запровадити голосування народних депутатів за відбитком пальця.	+	+	+	НВ	Подібний проект «Свободи» було відкликано. Законопроект №2001 пропонував встановити голосування підняттям руки у випадку змін до Конституції – документ було повернуто суб'єкту ініціативи.
11.	Скасувати депутатську недоторканність щодо кримінальних та економічних злочинів.	+	-	+	НВ	Подібна ініціатива відсутня.
12.	Запровадити обрання місцевих суддів громадою строком на 5 років.					
13.	Забезпечити територіальним громадам право відкликати депутатів рад усіх рівнів, суддів місцевих судів та право висловити недовіру голові виконавчого комітету, землевпорядникові й керівникові відділу внутрішніх справ шляхом референдуму.	+	-	+	НВ	Подібна ініціатива відсутня.
14.	Ліквідувати обласні та районні державні адміністрації, передати їхні повноваження виконкомам місцевих рад.	+	-	+	НВ	Подібна ініціатива відсутня.
Світ						
1.	Скасувати зрадницькі «Харківські угоди».	+	-	+	НВ	Законопроекту з подібною ініціативою не вистачило голосів.

НЕСТАРІЮЧЕ РЕТРО: КОМУНІСТИЧНА ПАРТІЯ УКРАЇНИ

Левову частку своїх зусиль представники КПУ спрямовують на боротьбу за радянську спадщину — принаймні, у свідомості людей. Так, комуністи змагаються за збереження пам'ятників Леніну у містах України (зокрема, виступаючи проти рішень міської влади про демонтаж монументів), прагнучи заборони перейменування вулиць, виступаючи за збереження традиційного радянського трактування історії тощо.

У своїй передвиборчій програмі комуністи за звичкою звинувачували капіталізм в усіх соціальних та економічних негараздах України, говорячи про диктатуру олігархів, беззаконня великого капіталу, понівечений зовнішніми кредиторами суверенітет — та інші ідеї майже вікової давнини. Традиційно, це не заважає підлеглим Петра Симоненка ефективно працювати у парламенті сателітами Партії регіонів.

Тим не менше, між ПР та КПУ повинен назрівати ідеологічний конфлікт — після повороту Віктора Януковича у бік Брюсселю Петро Симоненко посилив лобістські зусилля стосовно вступу до Митного союзу. Так, на початку вересня разом із підконтрольною «куму Путіна» Віктору Медведчуку ГО «Український вибір» КПУ оголосила про намір організації всеукраїнського референдуму стосовно приєднання Києва до альянсу Москви, Мінську та Астани. Декларативність та популізм подібних планів не викликає сумніву — це вже далеко не перша спроба комуністів організувати плебісцит із гучних політичних питань.

За старою звичкою Комуністична партія після приходу в парламент «забуває» про наріжний камінь власної ідеологічної моделі — руйнування капіталістичної моделі та повернення України на рейки соціалістичної схеми розвитку суспільства та держави. Проте реального опису схеми, якою б мала бути Україна соціалістична у 21 сторіччі, комуністи так і не запропонували.

Натомість, левову частку своїх зусиль представники КПУ спрямовують на боротьбу за радянську спадщину — принаймні, у свідомості людей. Так, комуністи змагаються за збереження пам'ятників Леніну у містах України (зокрема, виступаючи проти рішень міської влади про демонтаж монументів), прагнучи заборони перейменування вулиць, виступаючи за збереження традиційного радянського трактування історії тощо.

Говорити про реальну ефективність парламентської роботи комуністів — зокрема щодо реалізації положень передвиборчої програми — складно. Короткий огляд найбільш прикметних ініціатив представників КПУ достатньо красномовно говорить про якість роботи парламентарів від серпа та молота.

- Найбільш значущим діянням комуністів став проект про скасування пенсійної реформи — документ пропонував зменшити пенсійний вік для жінок з 60 до 55 років за умови наявності трудового стажу не менше 15 років. Верховна рада не підтримала проект.
- Комуністи запропонували скасувати ряд податкових та митних пільг.
- Крім того, КПУ висунула ідею про повернення у державну власність індустріального гіганта України — Арселор Міттал Кривий Ріг.
- Представники Компартії також висунули пропозицію увести адміністративну відповідальність за «перешкоджання використання форм увічнення Перемоги».

- Комунисти також запропонували підвищити рівень оплати понаднормової праці у неробочі та святкові дні.
- Представники КПУ також виступили з ініціативою увести кримінальну відповідальність за осквернення або руйнування пам'ятників, споруджених в пам'ять, тих хто боровся проти нацизму в роки Другої світової війни – радянських воїнів-визволителів, учасників партизанського руху, підпільників, жертв нацистських переслідувань, а також воїнів-інтернаціоналістів та миротворців.
- Крім того, КПУ знову запропонували увести відповідальність за виправдання чи заперечення злочинів фашизму.
- Також представники Компартії виступили з ідеєю введення мораторію на зміну назв вулиць, пов'язаних із Великою Вітчизняною війною.

* * *

Досліджуваний період охоплює діяльність фракції Комуністичної партії України у Верховній Раді України VII скликання від початку її роботи, з грудня 2012 року – до 31 липня 2013 року.

Всі обіцянки було проаналізовано на предмет їх *чесності* певний нормативний критерій, який поєднує у собі моральні засади з ідеєю відповідальності влади перед громадянами. Ідея *чесності* передвиборчої програми має три умовні критерії:

РЕАЛІЗМ: уникнення обіцянок, які партія свідомо не може виконати. У дослідженні очевидно утопічні або занадто абстрактні обіцянки було позначено як нереальні;

ЩИРІСТЬ: ухилення від обіцянок, які не планується виконувати. Цьому критерію не відповідають, зокрема, ті обіцянки політичних партій, які не отримали формального вираження принаймні у вигляді законопроекту;

ПОСЛІДОВНІСТЬ: уникнення обіцянок, які суперечать одна одній. Винятком для цього критерію є непередбачувані обставини, з-поміж іншого економічна криза, що дозволяє владі не дотриматися власного слова.

У фокусі дослідження перебувають законодавчі акти, ініційовані народними депутатами, які належать до певної фракції Верховної Ради України. Для зручності та наочності аналізу всі обіцянки згруповані (і, відповідно, нормативно-правові акти та їх проекти) у чотири умовні категорії.

Назва кожної з них відповідає головному об'єкту регулювання (чи основного впливу) обіцянки:

- **гроші** (питання бюджету, фінансів, промисловості, підприємництва – все, що стосується господарської та економічної діяльності в Україні);
- **людина** (широка категорія, що поєднує соціальні, гуманітарні, культурні, екологічні питання, – все, що торкається якості життя громадян України);
- **держава** (охоплює питання державного будівництва, системи права, судової реформи, боротьби з корупцією, а також включає сферу державного будівництва та установчих повноважень Верховної Ради України);
- **світ** (ініціативи щодо зовнішньої політики України, питання геополітичної орієнтації та характеру відносин з іншими країнами).

Статус обіцянки визначається скорочено:

В – **виконана обіцянка** (якщо певна обіцянка була реалізована, вона отримує статус «*виконано*»)

ЧВ – **частково виконана** (якщо обіцяні результати були досягнуті, однак повного втілення не відбулось, – «*частково виконано*»)

НВ – **невиконана обіцянка** (у протилежному випадку обіцяння набуло статусу «*не виконано*». Ця категорія має додаткове розшарування наприкінці року: «*відхилено*» (відповідний обіцянці законопроект був поставлений на голосування, але не здобув підтримки народних депутатів і був відхилений) та «*забуто*» (обіцянка, яку партія не реалізувала у жодному законопроекті).

Комуністична партія України						
№	Обіцянки	Реалізм	Щирість	Послідовність	Статус	Примітки
Гроші						
1.	Конституційне підтвердження права народу на володіння природними ресурсами, землею, виробничими активами. Закріплення за державою права на їхнє використання в інтересах суспільства.	+	-	+	НВ	Формально подібні положення закріплені у Конституції України.
2.	Повернення у державну власність підприємств базових секторів економіки.	-	+	+	НВ	Проект №1039 про націоналізацію майна базових галузей економіки – вручено подання комітету про відхилення.
3.	Забезпечення розвитку наукомістких секторів і виробництв. Частка продукції машинобудування в структурі ВВП має становити не менше 30%, частка наукомісткої продукції – не менше 15%.	+	+	+	НВ	Законопроекти №1044 та №1045 про державну підтримку наукоємних виробництв. Законопроект №1091 щодо переведення економіки України на інноваційну модель розвитку, встановлення нової субвенції місцевим бюджетам на виконання інноваційних програм.
4.	Заборона купівлі-продажу земель сільськогосподарського призначення.	+	+	+	ЧВ	Мораторій на продаж землі було подовжено попереднім скликанням.
5.	Зміцнення державних банків, які будуть кредитувати промисловість і сільгоспвиробника під низький процент.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.
6.	Державна підтримка виробництва вітчизняних ліків, побутової техніки, одягу та взуття.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.
7.	Забезпечення сталого зростання доходів трудящих. Частка оплати праці в собівартості продукції – не нижче 60%.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.
8.	Державна монополія на виробництво і реалізацію алкогольних та тютюнових виробів.	-	+	+	НВ	Законопроект №1050 відповідної тематики.
9.	Державна підтримка кооперативних господарських об'єднань громадян, насамперед – кооперативів селян.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.
10.	Забезпечення щорічних інвестицій у розвиток села не менше 7% ВВП.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.
11.	Повне оподаткування офшорних операцій, заборона офшорним компаніям володіти акціями українських підприємств.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.
12.	Перехід до системи прогресивного оподаткування та введення податків на споживання предметів розкоші.	+	+	+	НВ	Проект №2343 щодо оподаткування предметів розкоші – надано для ознайомлення.

Моніторинг виконання передвиборчих обіцянок: грудень 2012 - липень 2013

13.	Посилення державного контролю над ціноутворенням.	+	+	+	НВ	Проект №1055 щодо запобіганню підвищенню цін на послуги ЖКГ – вручено подання комітету про відхилення.
Людина						
1.	Надання громадянам безкоштовної медичної допомоги.	-	-	+	НВ	Формально норма закріплена Конституцією.
2.	Відродження державної мережі медичних установ, насамперед – у малих містах та територіях сільрад.	+	+	+	НВ	Проект №1061 щодо соціальних гарантій для медиків, що працюють у сільській місцевості – повернуто на доопрацювання.
3.	Забезпечення модернізації медичних установ, передусім – пологових будинків та дитячих лікарень.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.
4.	Забезпечення закупівлі та надання за державний кошт ліків, критично необхідних для збереження життя громадян України.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.
5.	Збільшення державних витрат на поліпшення умов життя людей з обмеженими можливостями.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.
6.	Забезпечення контролю за якістю продуктів харчування, товарів широкого вжитку та медичних послуг.	+	+	+	ЧВ	Проект №2172 про якість молочних продуктів – прийнято в першому читанні.
7.	Посилення відповідальності за екологічним довіллям.	+	+	+	НВ	Проект №2503 про охорону тваринного та рослинного світу – не прийнято.
8.	Повернення до державної безкоштовної дошкільної, середньої, професійно-технічної та вищої освіти.	+	+	+	НВ	Проект №1047 про відновлення мережі дошкільних закладів. Проект №1057 щодо вдосконалення підготовки фахівців робітничих спеціальностей. Законопроект № 1092 щодо віднесення видатків на професійно-технічну освіту до переліку захищених, тобто таких, які фінансуються із загального фонду бюджету першочергово.
9.	Забезпечення належного фінансування державних навчальних закладів. Щорічне виділення на освіту 10% від ВВП.	+	+	+	НВ	Законопроекти №1044 та №1045 про державну підтримку наукоємних виробництв.
10.	Модернізація матеріальної бази навчальних закладів державної форми власності.	+	+	+	НВ	Законопроекти №1044 та №1045 про державну підтримку наукоємних виробництв.
11.	Розширення державних замовлень на фахівців виробничих професій.	+	+	+	НВ	Проект № 1057 щодо вдосконалення підготовки фахівців робітничих спеціальностей.
12.	Забезпечення гарантій першого робочого місця для молодих фахівців та безкоштовного підвищення кваліфікації і перекваліфікації робочої сили.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.

13.	Впровадження системи матеріальної та соціальної допомоги молодим педагогам, особливо тим, які працюють у сільській місцевості.	+	+	+	НВ	Проект № 1061 щодо соціальних гарантій для вчителів, що працюють у сільській місцевості — повернуто на доопрацювання.
14.	Розгортання масштабного будівництва соціального житла.					Проект №954 про молодіжну житлово-будівну кооперацію
15.	Надання громадянам житла на правах державної та комунальної оренди без права приватизації, щоб виключити можливість спекуляції.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.
16.	Встановлення орендної плати за житло на рівні не вище 10% від прожиткового мінімуму, передбачення додаткових знижок для осіб, які користуються пільгами.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.
17.	Зобов'язання роботодавців забезпечувати житлом своїх працівників.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.
18.	Повернення в державну власність об'єктів ЖКГ. Встановлення тарифів державою відповідно до єдиної тарифної сітки.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.
19.	Видатки на комунальні послуги не повинні перевищувати 10% доходів сім'ї. Посилення відповідальності за афери з житлом.	+	+	+	НВ	Проект №1055 щодо запобіганню підвищенню цін на послуги ЖКГ — вручено подання комітету про відхилення.
20.	Збільшення чисельності та рівня фінансування державних культурних установ, бібліотек, книжкових магазинів, передусім — у малих містах та сільській місцевості і підвищення рівня соціальної захищеності їх працівників.	+	+	+	НВ	Проект № 1061 щодо соціальних гарантій для вчителів, що працюють у сільській місцевості — повернуто на доопрацювання.
21.	Відродження мережі державних оздоровчих установ для дітей.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було
22.	Заборона пропаганди сексуальної розбещеності, насильства, расизму, ксенофобії та національної ворожнечі.	+	+	+	НВ	Проект №1042 про посилення відповідальності за дискримінацію на расовому чи етнічному ґрунті — вручено подання комітету про відхилення.
23.	Введення кримінальної відповідальності за героїзацію осіб, які співробітничали з нацистським режимом та тих, хто сьогодні пропагує ці ідеї.	+	+	+	НВ	Проект №1041 про посилення відповідальності за руйнування пам'яток героїв Другої Світової війни. Проект №1060 про посилення відповідальності за заперечення чи виправдання фашизму.
24.	Створення державних ефективних програм щодо подолання алкоголізму, наркоманії й СНІДу серед молоді.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.
25.	Підтримку канонічної Православної церкви і віруючих інших конфесій.	+	-	+	ЧВ	КПУ опікується цим питанням на громадських заходах.

Моніторинг виконання передвиборчих обіцянок: грудень 2012 - липень 2013

26.	Надання через референдум російській мові статусу другої державної.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.
27.	Розроблення нової концепції оборони, яка буде відповідати сучасним вимогам.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.
28.	Забезпечення переозброєння армії кращими вітчизняними зразками техніки.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.
29.	Забезпечення соціального захисту військовослужбовців. Надання їм статусу державного службовця.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.
30.	Відтворення мережі державних та комунальних підприємств роздрібної торгівлі, послуг, аптек.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.
31.	Щоквартальне індексування прожиткового мінімуму, пенсій, зарплат, стипендій з урахуванням реальної інфляції.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.
32.	Встановлення заробітної плати працівникам бюджетної сфери на рівні середньої по промисловості. Надання медикам, працівникам культури та освіти, які працюють у державних установах, статусу державних службовців.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.
33.	Збереження та розширення соціальних пільг.	+	+	+	НВ	Проект №2194 щодо надання пільг окремим категоріям громадян – вручено подання комітету про відхилення.
34.	Скасування підвищення пенсійного віку. Забезпечення поваги та гідного життя ветеранам.	+	+	+	ЧВ	Проект №1063 мав би повернути попередні показники пенсійного віку – проект не прийнято. Проекти №1086 та 1087 про захист статусу ветеранів війни – обидва прийнято
35.	Змушення приватного капіталу виконувати соціальні зобов'язання (зарплати, відпустки, умови праці робітників, пенсійне страхування, дотримання екологічних стандартів).	+	+	+	НВ	Проект №1063 мав би повернути попередні показники пенсійного віку – проект не прийнято. Проект №1046 про посилення контролю за дотримання бізнесом еко-стандартів.
36.	Повернення трудових заощаджень.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.
37.	Конституційне гарантування першочергового фінансування соціальних видатків.	+	+	+	ЧВ	Проекти №1086 та 1087 про захист статусу ветеранів війни (першочергові видатки на санаторно-курортне лікування) – обидва прийнято.
Держава						
1.	Законодавче закріплення проведення референдумів у вирішенні важливих суспільних питань.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.

2.	Надання профспілкам права законодавчої ініціативи.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.
3.	Введення виборності суддів.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.
4.	Заборона приватизації державних підприємств. Введення відповідальності за доведення їх до банкрутства.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.
5.	Ліквідація статусу недоторканості для представників влади.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.
6.	Жорстке покарання за зловживання владою.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.
7.	Скорочення видатків на утримання керівних осіб.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.
8.	Прийняття Закону, який унеможливить сімейственість і клановість кадрів.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.
9.	Розширення повноважень Рахункової палати.	+	-	+	НВ	Подібний законопроект подали регіонали.
10.	Перехід до формування Державного бюджету «знизу».	+	+	+	НВ	Проект №2611 щодо збільшення відрахувань до місцевих бюджетів за користування надрами у регіонах де впроваджується експеримент з реформування системи охорони здоров'я (у співавторстві з Партією регіонів).
Світ						
1.	Пріоритет зовнішньої політики – вступ до Митного союзу, Єдиного економічного простору, Євразійського економічного союзу.	+	+	+	ЧВ	КПУ у риторичі регулярно підтримують цю ідею, 31 травня Київ підписав меморандум про співпрацю з Євразійською економічною комісією – органом ТС. Комунисти планують організувати референдум щодо вступу до ТС.
2.	Припинення співробітництва із МВФ. Перегляд всіх нерівноправних міжнародних договорів, у першу чергу – в рамках СОТ.	+	-	+	НВ	Подібних ініціатив подано не було.
3.	Конституційне закріплення нейтрального та позаблокового статусу України.	+	+	+	ЧВ	Подібна ідея була ухвалена у Законі про засади внутрішньої та зовнішньої політики у 2010.